БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 112 (8332)
МАЙН 14
ВТОРНИК
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

МУНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадань hайжаруулха тухай ХУУЛИ

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые шадань hайжаруулха тухай СССР-эй Верховно ведэй долоодохи сессиин үзэмжэдэ Соскэ Союзай Коммунистическэ партиин, ССР юзай Министрнүүдэй Соведэй табиhан асуудал ммунизм байгуулгын зорилгонуудые амжалтатайар бэелүүлхэ хэрэгтэ шухала удхашанартай гэжэ ветскэ Социалистическэ Республикануудай Союй Верховно Совет тоолоно.

КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хараалhан хэмжээ-ябуулгануује Советскэ Союзай бүхы арадууд нэгэн hаналтайар hайшаан дэмжээ гэжэ энэ асуудалые СССР-эй рховно Соведэй сессиин болохоhоо урид зүбшэн лсэхэдэ, мүн сесси дээрэшье хаража үзэхэдэ арбэ. Эдэ хэмжээ-ябуулганууд мүнөөнэй шатада СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ зорилгонуудтай, ронойнгоо экономическа хүсэ шадал бэхижүүлхэ, вет арадай ажана байдал хэлбэришэгүйгөөр hайаруулха хэрэгтэй бүримүhэн тааралдана.

Советскэ бүхы экономикын тон шухала үндэhэ hууринь бологшо хүндэ индустриие булюу ехээр хүгжөөхэ хай Ленинэй зааhан генеральна хараа шугамые эрид ууд бэелүүлhэнэйнгээ ашаар Советскэ Союзай арауд Совет засагай жэлнүүдтэ Коммунистическэ ртиингаа хүтэлбэреэр ябажа, манай ороной экомическа болон культурна хэтэ заяанай гээгдэлые адхаад, хүсэ ехэтэ социалистическэ индустри, менизированнэ томо хүдөө ажахы байгуулаа, наука, хникэеэ hалбаран хүгжөөгөө, СССР-эй бүхы нацаудай, үндэhэ яhатанай экономическа болон культурна талаараа угаа ехээр хүгжэхэ хэрэг туйлаа. оветскэ Союз экономическа хүгжэлтынгөө талаар олохон капиталистическэ оронуудые ахижа гараа, ромышленна үйлэдбэриингөө хэмжээнэй талаар дэлэй дээрэ хоёрдохи hуури эзэлээ. Революциин урда эхи үетэй сасуулхада промышленна продукциин хэмжээн 1957 ондо 30 үлүүтэй дахин, машина бүтээлн ба металл болбосоруулгын талаар—180 дахин угаа, электроэнерги гаргалга зуу дахин шахуу ехэ олоо. Хүндэ индустриин хурдан түргэнөөр хүгжэhэнэй ашаар, арадаймнай ажахын олохон албаринууд мүнөө үеын техникээр зэбсэгжүүлэгэ. Энэнь олон миллион совет хүнүүдэй ажае угаа хүнгэдхэнэ, ажалайнь бүтээсые ехэ олгоно. Һүүлэй жэлнүүдтэ социалистическэ хүө ажахы хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ амжалта туйлагдаа -шэнэ, боро газар ашаглагдажа, тарилгын талмай лээд үргэдхэгдөө, ороohо тариан, хүдөө ажахын сад культуранууд эрид ехээр хуряагдадаг, мал ажай продукт ехээр абтадаг болоо. Арадай ажахын хүгжэлтэдэ амжалта туйлагдахада манай орон дотор жалшадай байдал хэлбэришэгүй hайжарна.

Манай ороной социалистическэ экономикые хүгжөөхэ алаар туйлагдаhан гайхамшагта амжалтанууд Коммунистическэ партиин, Советскэ Правительствын бэеүүлдэг политикын зүб байhые тон тодоор баталан аруулна, социалистическэ ажахыгаа эрхилхэ ленинэ ёhо гуримай—арадайнгаа бүхы ажахые гүрэнэй нэн түсэбэй ёhоор эрхилхэ, олониитэ зоной зохёон байуулха эдэбхи үүсхэлые эгээн ехээр хүгжөөжэ, тэдэие үйлэдбэреэ хүтэлбэрилгэдэ үргэнөөр хабааулжа, ажахынгаа барилгые түбэй нэгэ газарhаа үтэлбэрилхэ ёhо гуримай бата хүсэтэй байhые гэрэлнэ.

Гэхэтэй хамта арадаймнай ажахын хурдан түргэн үгжэлтэ, социалистическэ томо индустри байгуулн, союзна болон автономно республиконуудта, хиарнуудта, олохон областьнуудта промышленносие үзэгдөөгүй ехээр хүгжөөhэн, нютагуудта мэргэлтэй, эрдэмтэй хүнүүдэй олон болоhон ябадал ромышленность, барилга хүтэлбэрилгын эмхидхэлэй уримые саашадань нарижуулан hайжаруулжа, хүлбэрилгые үйлэдбэридэнь — предприятинууд болон арилгануудта дүтэ болгохо, улам тодорхой, hайн олгохо тухай асуудал бүри шангаар табина.

Манай орон дотор 200 мянга гаран предприятиудай, зуу мянган барилгануудай байhан мүнөө үенийтэсоюзна хэдэ хэдэн hалбаринуудай министерствонүүд ба зургаанууд сооhоо үйлэдбэриие торхой, hайнаар хүтэлбэрилхын аргагүй байна. Ажан, барилгын талаар союзна республиконуудай эрые бүри ехэ болгохо, предприятинууд ба барилгауудые тодо, hайнаар хүтэлбэрилхэ хэрэгые гол түб нютаг нютаг дээрэнь, захиргаанай экономическа районуудта эрхилдэг болохо саг ерээ.

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ ябадал эмхидхэлгын гуримые саашадань hайжаруулха, арай ажахые хүтэлбэрилхэ улам тодо hайн арга метоудые бии болгохо хэрэгтэй гэжэ СССР-эй экономиые хүгжөөхэ хэрэг эринэ. Эдэ арга методүүд оронойнай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй бүри ехээр хүгжэхэ ра олгоно.

Энэ зорилгоор, hайн үүргэ дүүргэhэн промышленостиие ба барилгые hалбаринуудай министерствоууд болон зургаануудаар дамжуулан хүтэлбэрилдэг бадалhаа нютаг нютагтаа хүтэлбэрилхэ шэнэ уримда орохо, тиихэ зуураа, бии боложо тогтоhон экономическа районуудай үндэhөөр, тэдэ предприятиууд болон барилгануудые тусхай мэргэжэлтэй болохо ябадал үлөөхэ шухала. Промышленность, барилга үтэлбэрилгын шэнэ гуримда ороо hаа, ажахын барилгые хүтэлбэрилгэ hайжаруулха, промышленностиие тусхай мэргэжэлтэй ба хамжажа үйлэдбэрилдэг болгохо хэрэг саашадань хүгжөөлгые hаатуулдаг өөhэынгөөл зурганай тала харадаг олонтоото хаалтаууды зайсуулха, бии байгаа резервнүүдээ хүсэд айнаар хэрэглэхэ арга олгохо юм. Промышленность, барилга хүтэлбэрилгын эмхидхэлэй гол гуримынь захиргаанай экономическа районуудта байгуулагдаха Арадай ажахын соведүүд болохо зэргэтэй.

Эдэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэдэ ажахын барилгые хүтэлбэрилгэдэ демократическа централизмын ленинскэ гол ёhо бэелүүлхэ, бүхы ороной хэмжээндэ түсэблэлгые саашадань hайжаруулха хэрэгтэ шэнэ шата болохо, республиканска болон нютагай органуудай үүсхэлые бадаруулжа, тэдэнэй эрхэ, харюусалгые дээшэлүүлжэ, үйлэдбэреэ хүтэлбэрилгэдэ үргэн ниитэ ажалшадые улам бүри эдэбхитэйгээр хабаадуулжа, түбэй нэгэ газарhаа гүрэн түрын шатаар ажахыгаа хүтэлбэрилхэ арга олгохо байна.

Тиихэдэ материальна үйлэдбэри хэлбэришэгүй ехэ болохо, техническэ дэбжэлтэ түргэнөөр бэелүүлэгдэхэ, арадай ажахыдахи резервнүүд бүри hайнаар ашаглагдаха, ниитын ажалай бүтээсэ ехэ болохо, оронoймнай экономическа хүсэ шадал бэхижэхэ, совет арадай ажана байдал hайжарха байна.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет иигэжэ **тогтооно:**

Статья 1. Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй хараалhан, бүгэдэарадай зүгhөө зүбшэн хэлсэхэ үедэ нэгэн hаналтайгаар дэмжэгдэhэн промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые hайжаруулха хэмжээ-ябуулгануудые hайшааха. Эдэ хэмжээ-ябуулганууд ороноймнай арадай ажахые хэлбэришэгүйгөөр хүгжөөхэ, ажахын барилгада союзна республикануудай эрхэнүүдые саашадань үргэдхэхэ, хүтэлбэрилгые үйлэдбэридэнь дүтэ болгохо, үйлэдбэри хүтэлбэрилгэдэ олониитэ ажалшадые улам үргэнөөр хабаадуулха, коммунизм байгуулгадань тэдэниие творческо бүри ехэ эдэбхи үүсхэлтэй болгохо зорилготой.

Статья 2. Промышленность, барилгые хүтэлбэрилхэ ябадал захиргаанай экономическа районуудай үндэhөөр, нютаг нютагай байдалда тааруулан бэелүүлэгдэхэ ёhотой гэжэ тоолохо.

Захиргаанай экономическа районуудые союзна республиканuудай Верховно Соведүүд бии болгохо.

Статья 3. Промышленность, барилгые хүтэлбэрилхын тулада экономическа захиргаанай район бүхэндэ Арадай ажахын совет байгуулагдаха.

Статья 4. Захиргаанай экономическа районой Арадай ажахын соведые союзна республиканuудай Министрнүүдэй Совет бии болгохо. Арадай ажахын энэ совет Арадай ажахын соведэй түрүүлэгшэhээ, Арадай ажахын соведэй түрүүлэгшын орлогшонор ба гэшүүдhээ бүридэн байгуулагдаха.

Арадай ажахын соведэй түрүүлэгшэд союзна республикын Верховно Совет союзна республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын зууршалгаар министрнүүд болгогдон томилогдожо ба союзна республикын Министрнүүдэй Соведтэ орожо болохо гэжэ тоолохо.

Статья 5. Захиргаанай экономическа районой Арадай ажахын совет союзна республикын Министрнүүдэй Соведтэ өөрынгөө ажал-ябуулгые эрхилхэдээ сэхэ шууд мэдэгдэхэ байна.

СССР-эй Министрнүүдэй Совет союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдээр дамжан Арадай ажахын соведүүдые хүтэлбэрилхэ.

Статья 6. Захиргаанай экономическа районой Арадай ажахын соведэй дэргэдэ зүблэхы органой эрхэтэйгээр Технико-экономическа совет бии байха.

Статья 7. Захиргаанай экономическа районой Арадай ажахын соведэй байгууламжые союзна республикын Министрнүүдэй Совет баталха.

Статья 8. Захиргаанай экономическа районой Арадай ажахын совет өөрынгөө мэдэлэй газарта союзна республиканууд доторхи хуулинуудай үндэhөөр, тэдэ хуулинуудые дүүргэлтэ болгон, мүн СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, союзна республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоол, захиралтануудые гаргажа байха.

Арадай ажахын соведэй тогтоол, захиралтануудые союзна республикын Министрнүүдэй Совет болюулжа шадаха.

СССР-эй Министрнүүдэй Совет Арадай ажахын соведэй тогтоол, захиралтануудые даб дээрэ хорихо эрхэтэй.

Статья 9. Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые шэнэдхэн хубилгаха ябадалтай дашарамдуулан СССР-эй ниитэсоюзна иимэ министерствонүүдые үгы болгохо:

Автомобильна промышленностиин;
Машина бүтээлгын;
Прибор бүтээлгын, автоматизациин хэрэгсэлнүүдэй;
Станок бүтээлгын ба багажа зэмсэгэй промышленностиин;
Барилгын ба харгы замай машина бүтээлгын;
Нефтяной промышленностиин предприятинуудые барилгын;
Тракторна ба хүдөө ажахын машина бүтээлгын;
Транспортна машина бүтээлгын;
Хүндэ машина бүтээлгын;
Электротехническэ промышленностиин министерствонүүдые.

Статья 10. СССР-эй электростанцинуудай министерство СССР-эй электростанцинуудые барилгын министерство хоёрые СССР-эй бүхэсоюзна электростанцинуудай министерство болгон нэгэдүүлхэ.

СССР-эй оборонно промышленностиин министерство СССР-эй юрэнхы машина бүтээлгын министерство хоёрые СССР-эй оборонно промышленностиин ниитэ союзна министерство болгон нэгэдүүлхэ.

Статья 11. СССР-эй союзно-республиканска иимэ министерствонүүдые үгы болгохо:

Саарhанай ба модо болбосоруулгын промышленностиин;
Городской ба хүдөөгэй барилгын;
Хүнгэн промышленностиин;
Ой модоной промышленностиин;
Нефтяной промышленностиин;
Мяха, hүнэй продуктын промышленностиин;
Эдеэ хоолой зүйлнүүдэй промышленностиин;
Барилгын хэрэгсэлнүүдэй промышленностиин;
Загаhанай промышленностиин;
Барилгын;
Металлургическа ба химическэ промышленностиин предприятинуудые барилгын;
Нүүрhэнэй промышленностиин предприятинуудые барилгын;
Нүүрhэнэй промышленностиин;
Үнгэтэ металлургиин;
Хара металлургиин министерствонүүдые.

Энээнтэй дашарамдуулан союзна республиканuудай союзно-республиканска министерствонүүдые туд тудтань үгы болгохо шухала гэжэ тоолохо.

Статья 12. Үгы болгогдохо министерствонүүдэй мэдэлдэ байгаа предприятинууд болон организацинуудые захиргаанай экономическа районуудай Арадай ажахын соведүүдэй мэдэлдэ туд тудтань сэхэ дамжуулан үгэхэ.

Статья 13. Ниитэсоюзна министерствонүүдэй: авиационно промышленностиин, оборонно промышленностиин, радиотехническэ промышленностиин, судна бүтээлгын промышленностиин, химическэ промышленностиин болон электростанцинуудай министерствонүүдэй мэдэлдэ байгаа предприятинууд болон организацинуудые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталhан списогэй ёhоор, захиргаанай экономическа районуудай Арадай ажахын туд туд соведүүдэй мэдэлдэ сэхэ үгэхэ.

Тус статья дотор заагдаhан министерствонүүд промышленностиин зохихо hалбаринуудай түсэблэлгын үүргэ дүүргэхэ, үйлэдбэриин хүгжэлтые техническэ талаарнь hайнаар хангаха гэжэ тоолохо. Энэ үүргыень министерствонүүд захиргаанай экономическа районуудай Арадай ажахын соведүүдээр дамжуулан бэелүүлхэ гэжэ тоолохо.

Статья 14. СССР-эй промышленнабэшэ министерствонүүдэй мэдэлдэ байгаа предприятинуудые Арадай ажахын туд туд соведүүдэй мэдэлдэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталhан списогэй ёhоор сэхэ дамжуулан үгэхэ.

Статья 15. Тус Хуулиин ёhоор үгы болгогдохо министерствонүүдэй мэдэлдэ байгаа предприятинуудай болон организацинуудай экономическа захиргаанай районуудые, мүн тэрэшэлэн түхеэрэлгэ, түүхэй эд ба бусад үнэтэ зүйлнүүдые Арадай ажахын соведэй мэдэлдэ үгэхэ гурим, болзор тогтоохыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Статья 16. Министерствонүүд болон зургаануудай аппарадуудhаа сүлөөрhэн хүдэлмэрилэгшэдэй тон түргэнөөр хүдэлмэридэ орохо хэрэг хангахыень, тиихэ зуураа шухала анхарал, оролдолго гаргадаг байхыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгаха.

Статья 17. Республиканска ажахын министерствонүүдые үгы болгожо, тэдэнэй мэдэлдэ байгаа предприятинууд ба организацинуудые захиргаанай экономическа районуудай Арадай ажахын Соведүүдэй гү, али ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй мэдэлдэ дамжуулан үгэхэ тухай дурадхалнуудые союзна республиканuудай Верховно Соведүүдэй үзэмжэдэ табихыень союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Статья 18. Арадай ажахые холын хараатайгаар түсэблэхэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комиссиие СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй түсэблэлгын комитет (СССР-эй Госплан) болгохо.

СССР-эй Госплан оронойнгоо Арадай ажахын түсэблэлгын-экономическа научна орган болохо ёhотой гэжэ тоолохо.

Арадай ажахын эрилтэнүүдые бүхы талаhаань шэнжэлэн үзэжэ, наука болон техникын туйлалтануудые хараадаа абан, арадай ажахын хүгжэлтын ойрын ба холын хараата түсэбүүдые зохёохо, арадай ажахын шухала шухала hалбаринуудые хүгжөөлгэдэ централизованнэ нэгэн политика бэелүүлэн, энээнэй үндэhөөр оронойнгоо үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые зүбөөр хубаарилха, арадай ажахын бүхы hалбаринуудые жэгдээр хүгжөөхэ, тэрэшэлэн арадай ажахые материальнотехническэ талаарнь хангалгын түсэбүүдые зохёохо, промышленна продукци тушаахадаа гүрэнэй журам хэлбэришэгүйгөөр сахихын хойноhоо хиналта табиха гэжэ СССР-эй Госпланда даалгаха.

Энээнтэй дашарамдуулан арадай ажахые ойрын хараанда түсэблэхэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй экономическа комиссиие үгы болгохо, юундэб гэхэдэ тэрэ комиссиин үүргые СССР-эй Госплан, союзна республиканuудай Госпланууд дүүргэхэ.

Статья 19. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй научно-техническэ комитет бии болгоод, тэрэ комитедтэ эсэгэ оронойнгоо, мүн хилын саанахи наука, техникын, тэрэшэлэн үйлэдбэриин түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые шудалха, научно-техническэ номуудые хэблэхэ, арадай ажахыда шэнэ техникэ хүгжөөн нэбтэрүүлхын хойноhоо хинаха уялга даалгаха.

Энээнтэй дашарамдуулан шэнэ техникээр СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедые (СССР-эй Гостехникые) үгы болгохо.

Союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведэй Научно-техническэ комитедүүдые бии болгоо hаа, мүн шухала ушарнуудта захиргаанай экономическа районуудай Арадай ажахын соведүүдэй дэргэдэхи тиимэ комитедүүдые бии болгоо hаа зохистой гэжэ мэдэрхэ.

Статья 20. СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдэй түрүүлэгшэнэрые, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй научно-техническэ комитедэй түрүүлэгшые, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна статистическэ управлениин начальнигые нэмэжэ оруулха.

СССР-эй Госпланай түрүүлэгшын орлогшонор, СССР-эй Госпланай гол гол таhагуудай начальнигууд СССР-эй Верховно Соведтэ хандажа, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын зууршалга хээ hаа, СССР-эй Министрнүүдээр томилогдожо, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ орожо болохо байна.

Статья 21. Захиргаанай экономическа районуудай Арадай ажахын соведүүд тухай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй түсэблэлгын комитет тухай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй научно-техническэ комитет тухай, СССР-эй Министрнүүдэй

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

100 мянган гектар шэнэ газар элдүүрилхын түлөө

Эхэ оронoймнай зүүн, зүүн урдахи районуудта hүүлэй хоёр—гурбан жэлэй туршада гушан табаhаа дээшэ миллион гектар шэнэ, боро газар элдүүрилэгдэhэн байна. Тэрэнэй ашаар орон дотор ороohо тарня абалга эрид дээшэлжэ, үнгэрhэн жэлдэ гүрэнэй амбаарта 3,3 миллиард пүүдhээ дээшэ тариан ороhон байха юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манайшье республикын колхозуудта, совхозуудта нилээд ехэ шэнэ газар хахалагдаа. Зэдын аймагай колхозууд болон Борьёогой совхоздо 30 гара мянган гектар шэнэ газар хахалагдаhан байна бшуу. Гэгээтын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хахалагдаhан 116 гектар шэнэ газарай гектар бүриhөө 28,5 центнер шэниисэ хуряагдаа hэн. Эндэхи Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 27 гектар шэнэ газар дээрэ таригдаhан кукурузын гектар бүриhөө 760 центнер эшэ намаа хуряажа абтаhан байна.

Тиин шэнэ газар элдүүрилхэдэ гансахан ороohо тариан ехээр абтана бэшэ, мүн тэжээлэй культурануудай тарилгые ехэдхэхэ арга олгогдоно бшуу. Имагтал ороohо тарианай hайн ургаса абажа, тэжээлэй культурануудые ехээр тарижа, Зэдын колхозууд адуу малдаа элбэг тэжээл бэлэдхэжэ шадаа. Тэрэнэй ашаар адуу малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлhэн байна. Жэшээнь, Үшөөтэйн МТС-эй харьяата колхозууд 1953 ондо үнеэн бүриhөө 324 литр hү hааhан байгаа hаа, үнгэрэгшэ жэлдэ 1092 литр hү hаагаа. Тиигэжэ эндэхи колхозууд hү абалгаяа гурба дахин дээшэлүүлбэ. Мүн энэ үедэ тус колхозуудта ноohо абалга хоёрhоо үлүү дахин ехэ болоо. Зэдын аймагай колхозууд ажахын энэ жэлдэшье адуу малайнгаа ашаг шэмые бүри дээшэлүүлжэ байнхай.

Шэнэ газар элдүүрилхэ талаар Кабанскын аймагай колхозууд, тэндэхи Темлюйскэ МТС-эй механизаторнууд hүүлэй жэлнүүдтэ нилээд ехэ хүдэлмэри хээ.

Республикымнай бусад олон аймагуудта шэнэ ба боро газар нилээдгүй хахалагдаа. Гүрэн түрын энэ ехэ удхашанартай хэрэгтэ эдэбхитэй, габшагайгаар хүдэлhэнэйнгөө түлөө 600 гаран түрүү колхознигууд, механизаторнууд «Шэнэ газар элдүүрилhэнэй түлөө» гэhэн медаляар шагнагдаhан байха юм.

Саашадаашье манай республика дотор шэнэ газар хахалха арга боломжо үшөө бии. Энэ жэлэй эхиндэ болоhон республикын агрономуудай зүблөөндэ хабаадагшад, удаань КПСС-эй обкомой IV пленум 1957 ондо республикын колхозууд болон совхозуудта 100 мянган гектар шэнэ газар элдүүрилхэ гэжэ тодорхойлоо hэн.

Мүнөө хэлэhэн үгээ дүүргэхэ, абаhан шиидхэбэреэ бэелүүлхэ саг ерэнхэй. Энэ шухала хэрэгтэ Цагаан-Усанай, Нарhатын, Баргажанай МТС-үүд эдэбхитэйгээр хабаадана. Цагаан-Усанай МТС энэ жэлдэ дүрбэ мянган гектар шэнэ газар хахалха даабаритай байhан hаа, мүнөө 4100 гектар шэнэ газар тодорхойлоод, тэрэнээ элдүүрилжэ захалаа.

Гэбэшье, шэнэ газарай аша туhыень ойлгоогүй, абаhан уялгаяа мартаhан хүтэлбэрилэгшэд үшөөл олон бии байна. Бичурын аймагай гурбан МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд шэнэ газар элдүүрилхэ хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандана. Мүнөө хүрэтэр тэдэ МТС-үүдэй харьяата колхозуудта, мүн тэндэхи совхоздо хахалагдаха шэнэ газарай арайхан хорёод процентнь тодорхойлогдоод, бэшэниинь үшөө олдоогүй байhаар. Мүн иимэрхүү байдал Прибайкальска, Тарбагатайн, Хэжэнгын болон бусад хэдэн аймагуудта үзэгдэнэ.

Эдэ аймагуудай, МТС-үүдэй, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд «хахалха шэнэ газар олдоногүй» гэhэн хэнэйшье этигэхэгүй шалтаг бариад hууна. Теэд. hөөг бургааhанда дарагдаhан, ой модоор эзэлэгдэhэн эрхим хүрьhэтэй газар колхоз, нютаг бүридэ олдохо. Хэжэнгын уудам талада тэндэхи Худанай голые зубшан үбhэ ногоо биратай ургадаггүй, хүрьhэ hайнтай хэды ехэ газар олдохо гээшэб? Тиигэбэшье, Хэжэнгын МТС-эй харьяата колхозуудай, мүн МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд хоёр мянган гектар шэнэ газар хахалха аад, оройдоо дүрбэнэйнь нэгэ хубиие тодорхойлоод байнхай.

Хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ шухала хэрэгтэ иимэ харюусалгагүйгөөр хандадаг ябадалтай эрид тэмсэхэ хэрэгтэй. Туhа нэмэри багатай сабшалан, бэлшээреэ гамнаад hуунгүй, харин тэрэнээ элдүүрилжэ, алтан шара шэниисэ, агы үтхэн кукуруза ургуулжа, адуу малайнгаа ашаг шэмые саашадаашье дээшэлүүлхэ ёhотойбди.

Тиимэhээ hаяын үдэрнүүдтэ колхозуудай, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, агрономууд түсэбөөр хараалhанhаа бага бэшэ шэнэ газар оложо, тэндэ ямар элдүүрилгэ хэхые тодорхойлхо уялгатай. Энэ гүрэн түрын удхашанартай хэрэгые бэелүүлhэнээрынь тэдэнэрэй эмхидхэхы шадабаринь элирүүлэгдэхэ болоно.

Шэнэ газар хахалха зуураа, урдань зарим нютагуудта үзэгдэдэг алдуунуудые, тусхайлбал, элhэлиг, муу хүрьhэтэй, хужартай, аргагүй шулуутай газарые хахалдаг алдууе дабтажа болохогүй.

Тала газарта шэнэ газарые хабар эртэ, предплужнигтай юрын плугаар тракторые гурбадахи гү, али дүрбэдэхи скорость дээрэ ябуулжа, хүрьhыень хүсэд урбуулан унагаажа хахалха хэрэгтэй. Иигэжэ хахалагдаад, хүндэ мухарюулга шэрэжэ, хүрьhыень тэгшэлhэн газарта хахалhан жэлдэнь кукуруза, зелёнко тарижа болохо.

Ой модо, hөөг бургааhануудые сэбэрлэжэ хахалагдаhан шэнэ газарые удаадахи жэлдэ тарилга хэхээр бэлдэхэ шухала.

Энэ жэлдэ зуу мянган гектар шэнэ газар хахалха гээшэ манай республикын механизаторнуудай, колхознигуудай нангин зорилго, нэрэ хүндын хэрэг мүн.

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадань һайжаруулха тухай
ХУУЛИ

(Үргэлжэлэл)

Совөдэй дэргэдэхи Центральна статистическэ управлени тухай Положенинүүдые зохёогоод, баталхыень СССР-эй Министрнүүдэй Совөдтэ даалгаха.

Статья 22. Энэ Хуулиин ёһоор хараалагдаһан промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэг эмхидхэлгые 1957 оной июлиин 1 хүрэтэр шэнэдхэн хубилгаха гэжэ тогтоохо.

СССР-эй Верховно Совөдэй Президиумэй Түрүүлэгшын Орлогшо Д. КОРОТЧЕНКО.
СССР-эй Верховно Совөдэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль 1957 оной майн 10.

СССР-эй Конституцида (Үндэһэн Хуулида) иимэ хубилалта, нэмэлтэ оруулха тухай
ХУУЛИ

«Промышленность, барилга эрхилхэ хэрэгые саашадань һайжаруулха тухай» Хуулиин баталагдаһантай дашарамдуулан Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет СССР-эй Конституцида (Үндэһэн Хуулида) иимэ нэмэлтэ, хубилалта оруулха гэжэ тогтооно:

Статья 1. СССР-эй Конституциин 14-дэхи статьягай «М» пунктые иигэжэ найруулан бэшэхэ:

«м) Банкнуудые, промышленна, хүдөө ажахын эмхи зургаанууд болон предприятинуудые, тэрэшэлэн ниитэ-союзна мэдэлтэй худалдаа наймаанай предприятинуудые хүтэлбэрилхэ; союзна-республиканска мэдэлтэй промышленность болон барилгые юрэнхы дээрэнь хүтэлбэрилхэ».

Статья 2. СССР-эй Конституциин 60-дахи статьягай «В» пунктые иигэжэ найруулан бэшэхэ:

«в) арадай ажахын түсэбые, республикын бюджедые баталха, захиргаанай экономическа районуудые байгуулха эрхэтэй.

Статья 3. СССР-эй Конституциин 68-дахи статьягай «А» пунктые иигэжэ найруулан бэшэхэ:

а) СССР-эй ниитэ союзна, союзно-республиканска, министерствонүүдэй, мүн бусадшье ведомствонүүдтэ мэдэлтэй эмхи зургаануудай хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэ, захиргаанай экономическа районуудтахи арадай ажахын Совөдүүдые Союзна Республикануудай Министрнүүдэй Совөдүүдээр дамжуулан хүтэлбэрилхэ эрхэтэй.

Статья 4. СССР-эй Конституциин 69-дэхи статьяе иигэжэ найруулан бэшэхэ:

«**Статья 69.** СССР-эй Министрнүүдэй Совет Союзна республикануудай Министрнүүдэй Совөдүүдэй, захиргаанай экономическа районуудтахи арадай ажахын Совөдүүдэй гаргаһан тогтоолнууд болон захиралтануудые даб дээрэ болюулха, СССР-эй Министрнүүдэй гаргаһан приказууд болон инструкцинуудые болюулха эрхэтэй байна».

Статья 5. СССР-эй Конституциин 70-дахи статьяе иигэжэ найруулан бэшэхэ:

«**Статья 70.** СССР-эй Верховно Совөдөөр баталагдадаг СССР-эй Министрнүүдэй Совет иимэ хүнүүдһээ бүридэхэ:

СССР-эй Министрнүүдэй Совөдэй Түрүүлэгшэ;

СССР-эй Министрнүүдэй Совөдэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшонор;

СССР-эй Министрнүүдэй Совөдэй Түрүүлэгшын орлогшонор;

СССР-эй Министрнүүд;

СССР-эй Министрнүүдэй Совөдэй Гүрэнэй Түсэблэлгын Комитедэй Түрүүлэгшэ;

СССР-эй Министрнүүдэй Совөдэй дэргэдэхи ажалай, салин хүлһэнэй асуудалнуудые эрхилхэ Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ;

СССР-эй Министрнүүдэй Совөдэй Гүрэнэй научно-техническэ комитедэй Түрүүлэгшэ;

СССР-эй Министрнүүдэй Совөдэй дэргэдэхи барилгын хэрэгүүдые эрхилхэ Гүрэнэй комитедэй Түрүүлэгшэ;

СССР-эй Министрнүүдэй Совөдэй дэргэдэхи Гүрэнэй аюулгүйе хамгаалха Комитедэй Түрүүлэгшэ;

СССР-эй Гүрэнэй банкын Правлениин Түрүүлэгшэ;

СССР-эй Министрнүүдэй Совөдэй дэргэдэхи Центральна статистическэ управлениин начальник.

Союзна Республикануудай Министрнүүдэй Совөдэй түрүүлэгшэнэр СССР-эй Министрнүүдэй Совөдтэ тушаалайнгаа зэргээр оролсохо».

Статья 6. СССР-эй Конституциин 77-дохи статьяе иигэжэ найруулан бэшэхэ:

«**Статья 77.** Ниитэ союзна министерствонүүдтэ иимэ министерствонүүд хабаадаха:

Авиационно промышленностиин;

Гадаадын худалдаа наймаанай;

Далайн флодой;

Оборонно промышленностиин;

Зам харилсаанай;

Радиотехническэ промышленностиин;

Дунда зэргын машинануудые бүтээлгын;

Судна бүтээлгын промышленностиин;

Транспортна барилгын;

Химическэ промышленностиин;

Электростанцинуудай».

Статья 7. СССР-эй Конституциин 78-дахи статьяе иигэжэ найруулан бэшэхэ:

«**Статья 78.** Союзно-республиканска министерствонүүдтэ иимэ министерствонүүд хабаадаха:

Дотоодын хэрэгүүдэй;

Дээдэ һургуулинуудай;

Геологиин, газарай баялиг хамгаалгын;

Гүрэнэй хиналтын;

Элүүрые хамгаалгын;

Гадаадын хэрэгүүдэй;

Культурын;

Оборонын;

Хэлхээ холбооной;

Хүдөө ажахын;

Совхозуудай;

Худалдаа наймаанай;

Финансын;

Хилээмэнэй зүйлнүүдэй».

Статья 8. СССР-эй Конституциин 82-дохи статьяе иигэжэ найруулан бэшэхэ:

«**Статья 82.** Союзна Республикын Министрнүүдэй Совет автономно республикануудай Министрнүүдэй Совөдэй гаргаһан тогтоолнууд болон захиралтануудые даб дээрэ болюулха, хизаарнууд болон областьнуудай, автономно областьнуудай ажалшадай депутадуудай Совөдүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй гаргаһан шиидхэбэринүүд болон захиралтануудые, тэрэшэлэн захиргаанай экономическа районуудтахи арадай ажахын Совөдүүдэй тогтоолнууд болон захиралтануудые болюулха эрхэтэй».

Статья 9. СССР-эй Конституциин 83-дахи статьяе иигэжэ найруулан бэшэхэ:

«**Статья 83.** Союзна Республикын Верховно Совөдөөр байгуулагдаһан Союзна Республикын Министрнүүдэй Совет иимэ хүнүүдһээ бүридэхэ:

Союзна республикын Министрнүүдэй Совөдэй Түрүүлэгшэ;

Министрнүүдэй Совөдэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшонор;

Министрнүүдэй Совөдэй Түрүүлэгшын орлогшонор;

Министрнүүд;

Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ;

Союзна республикын Министрнүүдэй Совөдэй дэргэдэхи барилгын, архитектурын хэрэгые эрхилхэ Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ;

Союзна республикын Министрнүүдэй Совөдэй дэргэдэхи гүрэнэй аюулгүйе хамгаалха Комитедэй Түрүүлэгшэ».

Статья 10. СССР-эй Конституцида иимэ удхатай 88-дахи «А» статья нэмэхэ:

«Статья 88-А. Захиргаанай экономическа районуудтахи арадай ажахын Совөдүүд өөртөө даалгагдаһан тусхай һалбаринуудай предприятинуудые хүтэлбэрилхэ байна, тиихэдээ Союзна республикын Министрнүүдэй Совөдтэ сэхэ мэдэлтэй байха.

Захиргаанай экономическа районуудтахи арадай ажахын Совөдүүд СССР-эй Союзна республикын хуулинуудай, СССР-эй Министрнүүдэй Совөдэй, Союзна Республикын Министрнүүдэй Совөдэй тогтоолнууд болон захиралтануудай үндэһөөр, тэдээниие дүүргэлтэ болгон хуулинууд болон захиралтануудые хэблэн гаргаха эрхэтэй».

СССР-эй Верховно Совөдэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо Д. КОРОТЧЕНКО.
СССР-эй Верховно Совөдэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва Кремль, 1957 оной майн 10.

Америкын Холбоото Штадуудай Конгресстэ, Великобританиин Парламентда
СССР-эй Верховно Совөдэй хандаһан
ХАНДАЛГА

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет Америкын Холбоото Штадуудай Конгресстэ, Великобританиин Парламентда бэшэг эльгээхэ зуураа, энэ бэшэгэймнай удхые зүбөөр ойлгожо, зохихо харюу үгэхэ бэзэ гэжэ найдажа байһанаа мэдүүлнэ.

Уласхоорондын байдалай түгшүүрилтэй болоод байһан мүнөө үедэ манай гурбан гүрэн бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал сахихын, хүн түрэлтэндэ тохёолдохоёо байһан аюулые зайсуулхын тула угаа ехэ харюусалгатай байһанаа бүрин мэдэрхэ ёһотой гэжэ Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет тоолоно.

Яаралтайгаар зэбсэгжэлгын туйлай ехэ аюултай боложо байһые харахадаа совет арад хадаа США-гэй, Великобританиин арадуудтал адляар, тэрэшэлэн бусад бүхы оронуудай олон миллион эрэгтэй, эмэгтэйшүүдтэл адляар һанаагаа зобожо байна.

Тэнсэлгүй ехэ хүсэтэй элдэб шэнэ шэнэ зэбсэгүүд— атомна, водородно бомбонууд, нэгэ түбиһөө нүгөө түбидэ эльгээгдэхэ ракедүүд, хүн зониие олоор хюдаха бусадшье зэбсэгүүд ехээр бүтээн гаргагдадаг боложо байна.

Хэрбээ ямар нэгэн дайнай болоходо атомна, водородно зэбсэгэй хэрэглэгдээ һаа, олон миллион хүн зон үхэхэ аюулда орохо, хэдэ хэдэн гүрэнүүд хооһорон һалаха, культурна үнэтэ ехэ баялиг үгы хэгдэхэ байна. Эгээл иимэ үедэ хүн түрэлтэн ажаһууна.

Ядерна зэбсэгэй туршагдахада ямар ехэ аюулай тохёолдохо байһые хараадаа абажа, дэлхэйн олониитэ мүнөө үедэ һанаагаа ехээр зобоно.

Ядерна зэбсэг туршалгын ямар хойшолонтой байһаниинь хүсэд шэнжэлэгдээгүй байна, гэбэшье, иимэ туршалгануудай саашадаа хэгдэжэ үргэлжэлөө һаа, хүнүүдэй бэеын элүүр ехээр муудаха байна гэжэ дэлхэйн элитэ ехэ эрдэмтэд һануулдаг болоо.

Буу зэбсэгэй яаралтайгаар гаргагдадаг болоһон дээрэһээ гүрэнүүд бэе бэедээ найдабаригүйгөөр хандана, уласхоорондын байдал түгшүүрилтэй болоно. Яаралтайгаар зэбсэгжэлгэ хүнүүдые айлган һүрдүүлнэ, амгаланаар ажаһуужа, ажаллахадань тэдэнэртэ һаад хэнэ. Бүхы оронуудтахи эхэнүүд үхибүүдэйнгээ хуби заяан тухай сэдьхэнэ, залуушуул ерээдүй тухайгаа һанаагаа зобоно. Үнэ ехэтэй атомна, водородно зэбсэгэй ехээр бүтээгдэдэг дээрэһээ налог түлэгшэдэй байдал улам муудана. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр салин хүлһэнэйнгөө нилээд ехэ хубиие буу зэбсэг бүтээлгэдэ үгэнэ.

Ядерна зэбсэг яаралтайгаар гаргахаяа болихо, хүн түрэлтэндэ тохёолдуулха аюулые зайсуулха шухала гэһэн шанга эрилтэ бүхы оронуудта ажаһуудаг элдэб һанал бодолтонной зүгһөө табигдана.

Ядерна дайн заатагүй болохо юм, атомна зэбсэг бүтээн гаргагшадай үрдилдөөе болюулхын аргагүй юм гэжэ арадуудые этигүүлхые оролдодог политическэ, сэрэгэй зарим зонхилогшод үшөөл бии байһаар. Энэнь халагламаар байна. Эдэ зонхилогшодой баталамжань тон буруу. Эдэнэр иигэжэ б[...] талан хэлэхэдээ бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал са[...] хихын, бэхижүүлхын түлөө тэмсэдэг арадуудай ду[...] зориг хухалхые оролдоно. Атомна дайе зайсуулж[...] болохо юм, зайсуулагдахашье ёһотой. Гүрэнэйнгэ[...] политика ябуулхадань нүлөөлдэг парламентнуу[...] атомна дайе болюулха хэрэгтэ ехэ туһа хэхэ арг[...]тай.

Атомна, водородно зэбсэгтэй гүрэнүүд боло[...] США-гэй, Великобританиин, СССР-эй харюусалга[...]та хүнүүдтэ арадууд ехэтэ найдана. Атомна са[...] һаял ерэжэ байһан мүнөө үедэ ядерна зэбсэгэй гү[...] бахан лэ гүрэндэ гаргагдажа байхада атомна да[...]най аюулые зайсуулха тушаа үгэсэ ойлголсохонь [...]лээд хүнгэн байна. Нэгэдэмэл Нацануудай Орга[...]низаци буу зэбсэг хуряаха асуудалые шиидхэхэ ү[...]гэеэ дүүргэхэ бэзэ гэжэ дэлхэйн арадууд этигэнэ.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет бүхы оронуудай парламентнуу[...]та 1956 оной июлиин 16-да хандаһан Хандалга со[...]гоо буу зэбсэг хуряаха, атомна, водородно зэбсэг[...] хорихо тухай бэшэһэн байгаа.

Буу зэбсэг хуряаха асуудалые түргөөр шиидхэхы[...] зорилгоор, атомна, водородно зэбсэгые хорихо юрэ[...]хы хэлсээнэй баталагдатар, атомна, водородно бо[...]бонуудые туршалгые дары болюулхаар бэлэн байһ[...]наа Советскэ Правительство мэдүүлһэн юм.

СССР-эй Верховно Совет Советскэ Правительс[...]вын энэ хэмжээ-ябуулгые бүрин һайшааха зуура[...] атомна, водородно бомбонуудые тэһэлжэ туршаха ябу[...]далые дары болюулха тухай хэлсээ баталхада[...] СССР-эй, США-гэй, Великобританиин правительс[...]вонуудта туһалхые, энэ зорилгоёо бэелүүлхынь тула[...]да хэмжээ абахые уряалжа, Америкын Холбоото Штадуудай Конгресстэ, Великобританиин парла[...]ментда хандана.

Атомна, водородно зэбсэг туршалгые болюулха тэрээниие хорихо тушаа асуудалые зүбшэн хэлсэхы[...] тулада США-гэй, Великобританиин, СССР-эй пар[...]ламент хоорондын комитет байгуулха тухай асууда[...]лые СССР-эй Верховно Совет США-гэй, Великобританиин парламентнуудай үзэмжэдэ табина.

Арадайнгаа дура хүсэлые бэелүүлэн энэ асуу[...]далые хойшолуулалтагүйгөөр шиидхэхын тулада Америкын Холбоото Штадуудай Конгресс, Великобританиин Парламент али болохо хэмжээ абаха бэз[...] гэжэ найдажа байһанаа СССР-эй Верховно Совет мэдүүлнэ.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет.

Москва, Кремль, 1957 оной майн 10.

КПСС-эй ОБКОМДО, БМАССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Кукурузын ургаса дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд тухай

Һүүлэй жэлнүүдтэ кукуруза ехээр таридаг боложо, республикын колхозууд болон совхозууд малай тэжээлдэ аргагүй шэмэтэй силос урдынхиһаа хоёр дахинһаа ехээр дарадаг болоо, энээнэй ашаар һү һаалга горьтойхоноор дээшэлжэ байна гэжэ БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет болон КПСС-эй обком тэмдэглэнэ.

Малай тэжээлдэ кукурузын тон һайн, ашаг ехэтэй байһыень өөһэдынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэл дээрэһээ ойлгожо, олон колхозууд болон совхозууд энэ культурые оролдосотойгоор ургуулаад, силостэ оруулха ногоон эшэ намаануудай баян ургаса хуряана.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо нүхэр Батомункуевай толгойлдог кукуруза ургуулгын звеногойхид 27 гектарай га бүриин 260 центнер силостэ оруулха ногоон эшэ намаануудые хуряагаа. Кабанскын аймагай «Коммунизм» колхоз 16 гектарай га бүриһөө 250 центнер, Ториин аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 12 гектарай га бүриһөө 240 центнер ногоон эшэ намаа хуряагаа.

Гэбэшье, агротехникын заабаринуудые бүдүүлигээр хазагайруулжа, олонхи колхозуудта кукурузын бирагүй ургаса хуряана. Гектар бүриһөө 20-ёод центнер ургаса хуряадаг Тарбагатайн, Заиграйн, Бичурын, Ториин, Мухаршэбэрэй колхозуудта илангаяа муу ургаса хуряагдана.

Эдэ нютагуудта кукуруза юундэ муугаар урганаб?

Олонхи ушарта кукуруза үтэгжүүлэгдээгүй, муугаар элдүүрилэгдэһэн намарай пар дээрэ гү, али хабар солоомын узуур хахалһан газарта таригдана. Заримдаа кукурузада тааруу бэшэ культурын таригдаһан газарта хойто жэлынь кукуруза таригдана.

Ехэ ехэ полинууд дээрэ зүб квадрадууд гаргагдангүйгөөр үрэһэн таригдаад, саашадаа утааша, хүндэлөөшэнь ряд хоорондын элдүүрилгэ хэхэ аргагүй байжа, ургаса буртаг үбһэ ногоондо дарагдашана.

Кукурузын полинууд тон багаар уһалагдана, мүртэйгөөр үтэгжүүлэгдэнэгүй.

Олон колхозуудта кукурузын полинууд зүндөө орхигдошодог, кукуруза ургуулха звенонууд бии болгогдодоггүй гү, али хабарай тарилгын һүүлээр тараагдашадаг байгаа.

Кукурузые һайнаар ургуулдаг болохо тухай КПСС-эй обкомой IV Пленумэй шиидхэбэриин байбашье, республикын олон МТС-үүд, совхозууд болон колхозууд кукуруза тарилгада мүнөө болотор үшөө бэлдээгүй байһаар, ургаса дээшэлүүлхэ хэмжээ-ябуулгануудаа бэелүүлнэгүй.

Партиин обкомой IV пленумэй тогтооһоной ёһоор, 1957 ондо республикын колхозууд болон совхозуудта кукурузын ургаса дээшэлүүлжэ, силос дараха түсэбые үлүүлэн дүүргүүлхэ зорилгоор, КПСС-эй обком болон БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет иимэ тогтоол гаргаба.

БМАССР-эй Хүдөө ажахын министерствые, Совхозуудай управлениие, КПСС-эй айкомуудые, аймгүйсэдкомуудые, МТС болон совхозуудай директорнүүдые иигэжэ уялгалха:

КПСС-эй обкомой IV пленумэй тогтоолой ёһоор, кукурузые эгээ үрэжэлтэй һайн, буртаг үбһэ ногоогүй, наруули дулаан, хюруу унадаггүй газарта тариха. Хамагай түрүүндэ, парай газарые, мүн уһалагдадаг гү, али шиигтэй газарые кукурузада шэлэхэ хэрэгтэй;

кукуруза тариха газарые шэлэхын тулада иимэ тушаалтай хүнүүдһээ: колхозой түрүүлэгшэ болон агрономһоо, МТС-эй агроном болон колхозой тарян ажалай, МТС-эй тракторна бригадануудай бригадирнуудһаа бүридэһэн тусхай комисси бии болгохо;

кукуруза тариха гэжэ шэлэһэн газартаа акт табихыень комиссида даалгаха хэрэгтэй. Кукуруза тариха газар бүхэндэ тааруу агротехникэ зохёохо шухала. Агротехникэ зохёоходоо гектар бүхэндэ 15—20 тонноһоо бага бэшэ нэгшэһэн наг шэбхэ болон бусад минеральна үтэгжүүлгэнүүдые оруулха байһанаа, мүн тэрэшэлэн уһалха, нэмэлтэ тэжээл, илангаяа наг шэбхын шүүһээр, азотно үтэгжүүлгэнүүдээр нэмэлтэ тэжээл оруулха байһанаа хараалха хэрэгтэй.

КПСС-эй айкомуудые, аймгүйсэдкомуудые, МТС-үүд болон совхозуудай директорнүүдые иигэжэ уялгалха:

Кукурузые гол түлэб квадратно-гнездовой аргаар тариха. Уһалагдадаг, мүн шиигтэй газарнуудайнгаа зарим хубида нүхэн соонь наг шэбхэ болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдэй холисо хэлсэжэ ябаад, гараар квадратна-гнездовой аргаар үрэһэ һуулгуулха. Кукурузые гараараа квадратно-гнездовой аргаар тариха хүдэлмэридэ колхознигуудые, МТС-үүдэй хүдэлмэришэд болон һурагшадые олоор хабаадуулжа, газарай хүрьһэнэй хатаагүйдэ тарилгые богони болзорто дүүргэхэ хэрэгтэй;

колхоз, совхоз бүхэндэ кукуруза ургуулха звенонуудые эмхидхэхэ. Тэдэ звенонуудта колхознигуудһаа гадна МТС-эй хүдэлмэришэдые техникэтэйгээр оруулалсаха хэрэгтэй. Звено бүридхэхэдөө, тон түрүүндэ, урдань кукуруза тарижа байһан хүнүүдые шэлэхэ шухала. Кукуруза ургуулгын комсомольско-залуушуулай звенонуудые али болохоор дэмжэхэ хэрэгтэй.

Кукуруза ургуулгын звенонуудые даагшадые КПСС-эй айкомой бюрогой заседани дээрэ баталха ёһотой;

МТС, совхоз бүхэндэ нэгэ үдэрэй семинар үнгэргэжэ, хайшан гэжэ кукурузые квадратно-гнездовой аргаар тариха, ряд хоорондын элдүүрилгэ хэхэ заабаринуудтай звеньеводуудые, трактористнуудые, сеялкын машинистнуудые, колхозниг[у]удые танилсуулха хэрэгтэй;

һайнаар сэбэрлэгдэһэн, томо жэжээрээ илгагдаһан кукурузын үрэһөөр тарилга хэхэ.

БМАССР-эй Хүдөө ажахын министерствые, Совхозуудай управлениие, МТС-үүд болон совхозуудай директорнүүдые иигэжэ уялгалха:

кукурузые квадратно-гнездовой аргаар тариха сеялкэнүүдые һайнаар заһажа, хэды шэнээн нормотойгоор, хэр зүбөөр үрэһэ унагааха байһыень тарилгын урда тээ шалгажа үзэхэ хэрэгтэй;

тарилга хэһэи тракторнуудта, сеялкэшэдтэ, мүн МТС-эй хүдэлмэришэд болон колхознигуудта кукурузын эшэнүүдэй ургажа гараһанай һүүлдэ, полиие хоёр зүг тээшэнь түрүүшын ряд хоорондын элдүүрилгэ хэһэнэйнь һүүлдэ ажалайнь түлөөһые үгэхэ.

Зүб квадрат гаргангүйгөөр кукурузa квадратно-гнездовой аргаар тариһан хүнүүдтэ ажалайнь түлөөһэ үгэхыень колхозуудай түрүүлэгшэнэрые хорихо. Хэрбээ тарилгын шанар бага зэргээр муудуулаа һаань, тэдэ хүнүүдтэ ажалайнь түлөөһые 10-һаа 30 процент хүрэтэр хаһаха хэрэгтэй.

Майн 20 болотор ряд хоорондын элдүүрилгэ хэхэ тусхай, мүн тааруулагдамал культиваторнуудые заһажа дүүргүүлхэ гэжэ МТС-үүд болон совхозуудай директорнүүд уялгалагдаба. Культиватор бүхэн хүсэд хүрэхэ запасной частьнуудтай байха ёһотой. Сезон соо культиватор бүхэнөөр 150 гектарһаа бага бэшэ газар утааша, хүндэлөөшэнь 300 гектарһаа бага бэшэ газар нэгэ тээшэнь элдүүрилгэ хэхын тулада кукурузын полидо харууһа хэжэ эхилхэ саг болотор ряд хоорондын элдүүрилгэ хэхэ үдэр бүхэнэй, сезоной даалгабари бригадануудта, звенонуудта эльгээхэ хэрэгтэй.

Кукуруза ургуулха, силос дараха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө колхознигуудта, МТС болон совхозуудай хүдэлмэришэдтэ ажалай нэмэлтэ түлбэри үгэхэ хэмжээ-ябуулгануудые колхоз, совхоз бүхэндэ зохёожо, 1957 оной июлиин 1 болотор дүүргэхэ гэжэ БМАССР-эй Хүдөө ажахын министерство, Совхозуудай управлени, КПСС-эй айкомууд, аймгүйсэдкомууд уялгалагдаа.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ БОЛОН МОНГОЛОЙ АРАДАЙ РЕСПУБЛИКЫН ПРАВИТЕЛЬСТВЕННА ДЕЛЕГАЦИНУУДАЙ ХООРОНДО ХЭЛСЭЭН ЭХИЛБЭ

Советскэ Союзай Правительственна делегаци Монголой Арадай Республикын Правительственна делегацитай майн 11-дэ Москвада, Кремль соо хэлсээ хэжэ эхилээ.

СССР-эй Министрнүүдэй Совөдэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин, СССР-эй Верховно Совөдэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущев, СССР-эй Министрнүүдэй Совөдэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоян, СССР-эй Министрнүүдэй Совөдэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшэ И. И. Кузьмин, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, Гадаадын худалдаа наймаанай министр И. Г. Кабанов, Экономическа харилсаа холбооной хэрэгүүдые эрхилхэ Главна управлениин начальник П. В. Никитин, СССР-һээ Монголой Арадай Республикада байдаг Посол В. И. Писарев советскэ талаһаа хэлсээндэ хабаадаа.

Монголой талаһаа Министрнүүдэй Совөдэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал, Монголой арадай-революционно партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, Арадай Агууехэ Хуралай Президиумэй гэшүүн Д. Дамба, Министрнүүдэй Совөдэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Б. Ширендыб, Министрнүүдэй Совөдэй Түрүүлэгшын орлогшо, Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин Түрүүлэгшэ Л. Ценд, Гадаадын хэрэгүүдэй министр Д. Адилбиш, Мал ажалай министр Д. Балжинням, Финансануудай министр Д. Моломжамц, Промышленностиин министр О. Бат-Очир, Монголой Арадай Республикаһаа СССР-тэ байдаг Посол С. Бата хэлсээндэ хабаадаа.

Н. А. Булганин хэлсээнэй эхилхэһээ урда Монголой Арадай Республикын Правительственна делегациие болон тэдээгээр дамжуулан хани барисаата монгол арадые халуунаар амаршалаа. Ю. Цеденбал Советскэ Союзда ерэхэ уряалай түлөө, Монголой Арадай Республикада үзүүлһэн ехэ туһаламжын түлөө КПСС-эй Центральна Комитедтэ, Советскэ Правительствода болон бүхы советскэ арадта Монголой Арадай Республикын Правительственна делегациин болон монгол арадай үмэнэһөө үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргөө.

Удаань хэлсээндэ хабаадагшад хоёр ороной шухалада тоолодог асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ эхилээ. Совет-монголой ахадүү ёһоной харилсаае саашадань хүгжөөхэ ба бэхижүүлхэ асуудалаар, мүн уласхоорондын мүнөөнэй байдалтай холбоотой зарим асуудалнуудаар һаналаа зүбшэн хэлсэбэ.

Хэлсээнэй үедэ зүбшэгдэһэн бүхы асуудалнуудаар нэгэ һаналтай байба. Зохихо дурадхалнуудые бэлэдхэжэ, тэдэнээ Правительственна делегацинуудай үзэмжэдэ табихыень хоёр делегациин түлөөлэгшэдтэ даалгабал таатай гэжэ тоологдоо.

Хэлсээн үнэн сэдьхэлэй, хани ёһоной, һаналаа гүйсэд ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө.

* * *

СССР-эй Министрнүүдэй Совөдэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганинтай Монголой Арадай Республикын Правительственна делегаци майн 11-дэ Кремль соо уулзаа. Делегаци СССР-эй Верховно Совөдэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо Д. С. Коротченкотой уулзаа. Тэрэ үдэртөө КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущевтой делегаци уулзаһан байна.

СССР-эй Министрнүүдэй Совөдэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин айлшадай хүндэлэлдэ майн 11-дэ Кремлиин Ехэ Ордон соо үглөөнэй сайлалга хээ. Ахадүү ёһоной, үнэн сэдьхэлэй оршон байдалда үнгэрһэн үглөөнэй сайлалгын үедэ хани ёһоной үгэнүүдые хэлээ.

Монголой Правительственна делегаци В. И. Ленинэй, И. В. Сталинай Мавзолейдэ орожо веногуудые табяа.

Делегаци үдэрэй хоёрдохи хахадта Лужникидахи спортивна түхеэрэлгэнүүдые хараһан байна.

(ТАСС).

ТАРИЛГА ТҮРГЭНӨӨР ДҮҮРГЭХЫН ТҮЛӨӨ ШУУД ТЭМСЭЕ

☆☆☆

Кударада эртын тарилга дүүргэжэ байна

(Манай корреспондентһээ телефоноор абтаба). ...Кударын МТС-эй харьяата колхозуудта эртын ороohото культурануудай тарилга дүүрэхэ тээшээ ...ложо, мүнөө хара таряанай болон шэниисын ...гектарнууд таригдажа байна. Энэ жэл... эндэхи колхозуудта хамтадаа 6 мянга гаран ...ктар шэниисэ, хара таряан таригдаа юм.

Хабарай тарилгын хүдэлмэриие эмхитэй һайнаар ...һан Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэг...нь нүхэр Иванов И. Ф.) МТС соогоо эгээл тү...лэн эртын тарилгые дүүргэжэ, 990 гектарта ...шэниисэ, 130 гектарта хара таряа хэрээһэ...лэн тариба. Тарилгын шанар һайн. Эндэ бригадир Пурбо Шагдуровай 3-дахи тракторна бригадын механизаторнууд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, амжалта туйлаа. Жэшээлхэдэ, тракторист Дашипыловэй агрегат «ДТ-54» тракторта 3 сеялкэ шагтагалжа 30 га нормын орондо 40—45 га үдэр бүхэндэ таридаг байгаа юм. Мүнөө тус колхоз оройн культурануудые тарижа захалаа.

Тиихэдэ Куйбышевай нэрэмжэтэ колхоз эртын ороohото культурануудые тарижа дүүргэбэ. Мүн Хамнигадайн МТС-эй олонхи колхозууд эртын культурануудай тарилгые дүүргүүтэй байна.

Тарилгын ябасые түргэдхэхэ

...тын аймагай колхозууд һайн... һүүлээр тарилгада жэгдэрэн... Хониной совхозой фермэнүү... механизаторнууд тарилгые эм...гээр ябуулна. Хабарай тарил...богони болзорто һайн шанар...ар дүүргэхын түлөө оролдожо...

...рдунай хоёрдохи фермын та...ажалай тракторна бригада ...гадирынь нүхэр Перевалов) ...лга хэгдэхэ 508 гектар газарые ...аар элдүүрилээ. Майн нэгэнэй ...дэрэй урда тээ механизатор... 100 гектар хара таряа тариһан...

...рмын механизаторнууд апре... 5-да Стан гэжэ участогта шэ... тарижа эхилбэ. Эндэ нүхэд ...Чернояровай, М. Зандановай ...агрегадуудхүдэлнэ. Агрега...ай сеяльщигууд Самбу Ванжи... Чагдар Чагдуров, Дагба Бу... болон бусад ажалдаа һайнаар ...на. Мүн гранозан хороор үрэ... аажа байһан хүдэлмэришэд ...на Плишкина, Ринчин Мункуев, ...ан Тугутов гэгшэд халаанай... даалгабари дүүргэнэ.

...ряан ажалай тракторна брига... 08 гектар шэниисэ тариха тү... юм. Тэрэнэйнь 500 гектарта ...элүүлэгдэн таригдаха, тиихэ... хамтадаа 1208 гектар болоно. ...эжэ нэгэ агрегадынь утаашань, ...эдэнь хүндэлөөшэнь тарина. ...гат бүхэндэ 3 сеялкэ шэрэгдэ...

...сэбэй ёhoор хоёр агрегат үдэр... 76 гектар тариха ёhотой. Тарил...хүдэлмэриие 12 үдэрэй турша...хэ гү, али апрелиин 15—16-най ...ар дүүргэхээр хараалагдана. ...шье, бодожо үзэхэдэ хараалаг... болзортоо тарилгань дүүрэжэ ...хагүй болоно.

Полевой станай газаа байһан ...хэн хоёр сеялкэнүүд ашаглаг...үй хэбтэнэ. Юундэб гэхэдэ, тэдэ... холбохо түхеэрэлгэ дутана. ...хозой дирекци, тэрэнэй главна ...енер нүхэр И. И. Донский энээн ... һайн мэдэжэ байбашье мүнөө ...тор хэмжээ абанагүй. Тсэд нэ... сеялкыень «Беларусь», нүгөө... «Универсал» тракторнуудаар ...хэ баатай болонобди, — гэжэ ...адир нүхэр Перевалов гомдоно. ...ээ совхозой дирекциин энэ хэ... нигэжэ хандажа байгаа һаа, ...алагдаһан болзортоо тарилга ...хэгүй. Тарилгын таатай зохид ...ор алдагдаха бшуу.

...алкэнүүдые холбодог түхеэрэлгэнүүд таарамжатай зохидоор хэгдэнэгүй. Жэшээлхэдэ, П. Чернояровай агрегадай түхеэрэлгэнь нариханаар хэгдэһэн дээрэһээ дунда, хажуу талынь сеялкэнүүд 80 сантиметр тухай дабхасан шэрэгдэнэ. Тооложо үзэхэдэ үдэртөө 4 гектар шахуу талмайда сеялкэнүүд хооһоор шэрэгдэнэ. Энэ ушар юу харуулнаб гэхэдэ, совхозой мэргэжэлтэдэй тарилгын урда тээ механизмуудые һайнаар шалгаагүй байһаниинь эли тодоор гэршэлэгдэнэ.

Хараалагдаһан талмайда таригдаха үрэһэ хүрэнгэнь дутана. Жэшээлхэдэ, 180 центнер шэниисын үрэһэн дутаха юм. Үлдэһэн полинуудта ондоо культурануудые тариха гэжэ хэлсэгдэһэн аад, ямар культурануудые тариха тухай хэншье мүнөө мэдэнэгүй. Бригадын полевой станда показателиин доска харагданагүй.

Киран нютагһаа зүүлжэ арбаад модоной газарта гурбадахи фермын таряан ажалай тракторна бригада (бригадирынь агроном Е. Г. Митина) хүдэлнэ. Энэ бригадын механизаторнууд 258 гектар пар хахалаад, 111 гектар хара таряа тарижа дүүргэбэ. Эндэ 600 гектар шэниисэ таригдаха юм.

Тарилгын түрүүшын үдэрһөө зарим агрегадууд биража ябанагүй. Нэгэ агрегадай сеялкэнүүдэй холбоо түхеэрэлгэнь эбдэрээд, тэрэнээ совхоз абаашажа гагнахын түлөө 4 үдэрөө гээбэ. Тиигэжэ тэрэ агрегат (трактористнь нүхэр Хозеев) хэдэн үдэр миил хоёр сеялкэнүүдые шэрэбэ. Зарим агрегадууд 8—10 сантиметрын орондо 5—6 сантиметр гүнзэгыдөө үрэһэ тарина. Жэшээлхэдэ, сеялкэшэд Гомбожап Цырендылыков, Василий Федосеев гэгшэд таригхадаа үрэһөө 5 сантиметр гүнзэгыдэ тариһан байна.

Иигэжэ үрэһые газарай хүрьһэнэй шииг нойтотой газартань оруулхагүйдэ үндэр ургаса абтаха юм аал? Бригадир нүхэр Митина, тэрэнэй туһалагша нүхэр Немчинов механизаторнуудта шанга эрилтэ табинагүй. Голодоһо гаргаһан механизаторнууд хэһээгдэнэгүй.

— Апрелиин 16-да поли дээрэ гараа һэмди. Тэрэ сагһаа хойшо нэгэшье газетэ хараагүйбди,—гэжэ эндэхи механизаторнууд мэдүүлнэ. Нээрээшье тэдэнэй дунда ниитэполитическэ хүдэлмэри ябуулагданагүй. Тарилгые богони болзорто үнгэргэхын түлөө механизаторнуудай хоорондо социалистическэ мүрысөөн эмхидхэгдээгүй. Фермын партийна организаци (секретариинь нүхэр Ванчиков) ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулнагүй. Агитаторнуудые харахагүйт. Ханын газетэ, дайшалхы хуудаһан гаргагданагүй. Үдэшэ болоходо механизаторнууд харанхыда тооной һууна. Юуб гэхэдэ, лампануудтань шэл үгы юм. Энэ бригадада 40 гаран хүн хүдэлнэ.

Усть-Киранай сельпо (түрүүлэгшэнь нүхэр И. П. Игумнов) поли дээрэ хүдэлжэ байһан механизаторнуудые нүүдэл наймаагаар ханганагүй. Энэ нүхэр миил хооһон үгөөрөө хэрэгээ бүтээгээд һуудаг заншалтай юм. Усть-Киранай сомоной Совет нүхэр Игумновта шанга эрилтэ хэнэгүй.

Тарилга хэжэ байһан агрегадуудые үрэһэ хүрэнгөөр таһалдуулха ушар үзэгдэнэ. Калининай нэрэмжэтэ колхозой Пригородная гэжэ участогта Погранична МТС-эй нэгэдэхи бригада тарилга хэнэ. Апрелиин 4-дэ механизаторнууд үрэһэ үгы дээрэһээ хахад үдэр болотор хүдэлөөгүй, үрэһэ хүлеэжэ хайран сагаа гээбэ. Үрэһэ асарһанай һүүлээр, сеялкэнүүдынь һайнаар таарулагдаагүйһөө үдэшэ болотор биратай юумэ хээгүй.

Үбэлэй сагта механизмууд муугаар заһагдаһанһаа тарилгын үедэ тракторнууд эбдэржэ урагшаа ябанагүй. Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлдэг табадахи тракторна бригадада гурбан трактор эбдэрээд хэдэн үдэр һаатаба. Мүн бусад колхозуудта механизмуудай эбдэрхэ ушар үзэгдэһөөр.

МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд тракторна бригадануудта бодото туһаламжа хүргэнэгүй. Техник мэргэжэлтэд бригадануудаар халта дайраад гарашадаг заншалтай. Погранична МТС-эй ахалагша агроном Москаленко бригадануудаар яһала ябана. Теэд тэрэнэй һүүлээр горьтой хубилалта болоногүй. Маленковой нэрэмжэтэ колхозой зарим тракторна бригадануудта поварнууд мүнөө болотор томилогдоогүй, механизаторнуудые һү, мяхаар хүсэд ханганагүй.

Хабарай тарилгые богони болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргэхын түлөө Погранична МТС-эй зонодохи инструкторска группа, Кяхтын хониной совхозой хүтэлбэрилэгшэд бии байһан дутагдалнуудаа дары усадхаха зэргэтэй.

Д. Болхоев, А. Бадмаев.

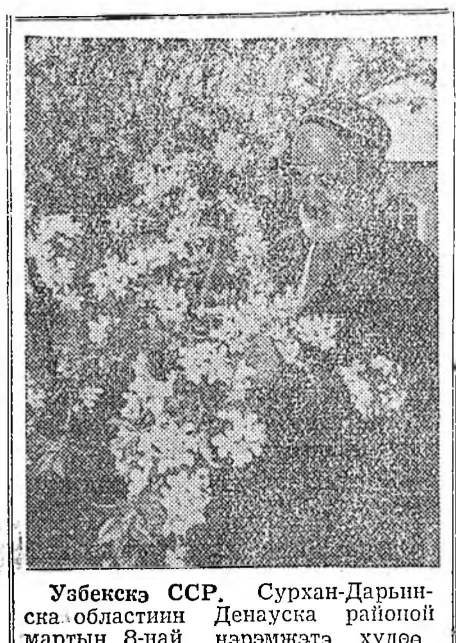
☆

Республикын МТС-үүдтэ хабарай тарилгын ябаса тухай

1957 оной майн 10-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

МТС-үүд	Ороohото культурануудай тарилга (процентээр)	Тэрэ тоодо: шэниисэ (процентээр)	Тэрэ тоодо: Хабарай хара таряан (гектараар)
Баргажанай	12,9	21,3	160
Хүнтэйн	19,0	26.9	526
Бичурын	59,2	87,6	423
Бага-Куналейн	59,8	84,2	316
Охин-Булагай	65,6	91,7	635
Сагаан Усанай	34,7	51,0	1278
Үшөөтэйн	29,4	42,2	1131
Эгэтын	32,3	56,3	1531
Нарһатын	3,1	45,0	105
Курбын	29,1	6,2	2624
Шэнэ Бэрээнэй	37,8	14,0	1932
Кабанскын	22,4	34,3	—
Темлюйскэ	17,6	25,8	109
Ехэ-Кударын	41,2	68,3	768
Хамнигадайн	43.2	66,0	962
Кяхтын	—	—	—
Погранична	26,5	29,2	685
Гашейн	21,7	20,5	1609
Хонхолойн	13,8	14,0	725
Суулгын	13,0	19,5	243
Сэлэнгын	21,4	24,5	866
Селендумын	—	—	—
Сүхын	35,1	74,0	220
Тарбагатайн	41,2	57,8	164
Жэрэмэй	22,0	33,7	106
Ехэ-Куналейн	50,0	69,5	110
Түнхэнэй	14,4	23,6	75
Кыренэй	6,7	9,7	87
Хориин	55,6	69,4	1982
Үдын	—	—	—
Хэжэнгын	25,9	33,0	1563
Чесанын	38,1	52,6	1231
Закаменай	59,5	97,8	595
Ториин	32,1	38,3	1047
Бургалтайн	33,3	48,4	708
Иволгын	42,5	46,6	1034
Саянтын	30,4	14,5	1734
Итанцын	17,5	27,4	37

Узбекскэ ССР. Сурхан-Дарьинска областиин Денауска районой мартын 8-най нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин колхознигууд колхозой садовод 66 наһатай А. Пардаевай үүсхэлээр энэ жэлдэ 13 гектарта элдэб зүйлэй үрэ жэмэс һуулгаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: садовод А. Пардаев ажаллажа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

АЙМАГАЙ ГАЗЕТЭНҮҮДЭЙ ХУУДАҺАНУУДҺАА

ПОРШООНХОНУУДЫЕ ҺАЙНААР ХАРУУҺАЛНА

Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой гахайшан Лукерья Сысоевна Петрова 9 эхэ гахайһаа 70 поршоонхо абаад, һайнаар харууһалжа, тобир тарганаар түлжүүлжэ байна. Поршоонхонуудаа үдэртөө 3 дахин машиндаһан һүөөр, халуун уһанда худхаһан гурилаар эдеэлүүлнэ. Поршоонхонуудай байдаг таһагууд ходоһоо сэбэрлэгдэжэ, хуурай байлгагдана.

Мухаршэбэр

«Вперед».

ҺҮ ТУШААХА ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭЭ

Молотовой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд гүрэндэ һү тушааха жэлэйнгээ түсэб майн һайндэрэй урда тээ дүүргэбэ. Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, молотовойхид гүрэндөө түсэбһөө гадуур 80 мянган литр һү худалдаха гэжэ шиидэбэ.

Аха

«Красные Саяны»

ҺААЛИШАН ХҮБҮҮНЭЙ АМЖАЛТА

Железнодор о ж н о училище дүүргээд слесарь мэргэжэлтэй болоожо, Борис Кузнецов паровоз заһабарилга дээрэ хүдэлжэ эхилээ һэн. 1954 ондо партиин уряалаар Маленковой нэрэмжэтэ түрэл колхоздоо комсомолой путевкоор тэрэ ерэһэн юм. Һүүлэй үедэ һүнэй-товарна фермэдэ тэжээл бэлдэгшээр хүдэлөө. Тэндэ хүдэлжэ байхадаа залуу малшан һаалишан болохо дуратай байһанаа мэдүүлээ һэн. Тиигэжэ Борис мүнөө һараһаа үлүүтэй һаалишанаар хүдэлжэ байна. Ажалдаа оролдосотойгоор хандажа, даалгагдаһан үнеэн бүриһөө үдэртөө 8—10 литр һү һаана.

Кабанск,

«Забайкалец».

НАЙМААЛАГШАГҮЙ ХУДАЛДААН

Ждановай нэрэмжэтэ колхозой дэргэдэхи магазинай наймаашан Д. С. Доржиев холын гүүртэ, отарануудаар наймаашангүйгөөр эд бараа худалдалга эмхидхэбэ. Энээнэй тула тусхай полконуудые хэжэ тэндэ мыло, ниидхэ, дабһа, тамхи гэхэ мэтын түрүүшын хэрэглэлэй зүйлнүүдые табяа. Иимэ наймаан колхозой бүхы фермэнүүдээр эмхидхэгдэхэнь.

«Кударинский колхозник»

ШЕФҮҮД ТУҺАЛНА

Кяхтын хүдөө ажахын техникумэйхид Погранична МТС-эй № 1-дэхи тракторна бригадые шефтээ абаа. Һаяхан техникумэй бүлэг һурагшад бригадын ажаллажа байһан газарта ерэжэ волейболоор наадаха талмай хэжэ, сеткэ, бүмбэгэ асаржа үгөө. Механизаторнуудай байрые лозунг, плакадуудаар шэмэглээ, ханын газетэ гаргаа.

Кяхта,

«Знамя Ленина»

ХҮҮГЭДЭЙ ЯСЛИ НЭЭГДЭБЭ

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой 2-дохи комплексно бригадада хүүгэдэй ясли нээгдэбэ. Яслиие даагшаар колхозой гэшүүн Афанасьева, нянькануудаар Шурыгина, Буткова гэгшэд хүдэлмэрилнэ. Яслинь үглөөнэй 7 час 30 минутада нээгдээд, үдэшын 6 час 30 минута болотор хүдэлнэ.

Заиграй.

«Под знаменем Ленина».

ҮНЭН СЭХЭ ЯБАДАЛ

Турантайн дунда һургуулиин 6-дахи классай һурагшад амаралтынгаа үдэрые ой модон соо үнгэргэхэ гэжэ шиидэһэн байгаа.

—Түймэр боложо байна,—гэжэ һургуулиинхидай нэгэниинь сошордонгёор гэнтэ хашхарба.

Эрьежэ харахадань холохон бэшэ түймэрэй хара утаан багларжа байба.

—Бултадаа түймэр унтараагты, гэжэ һургагша В. Смирнова захирба.

Һурагшад һургагшадтаяа хамта энэ түймэр ойрохон зуура унтарааба.

Үнэн сэхэ ябадалайнь түлөө К. Фафонов, Л. Носкова, Р. Сысоева, Т. Патрушева болон бусад һурагшадта Маленковой нэрэмжэтэ колхозой правлени баясхалан хүргэбэ.

Прибайкальск

«Знамя победы».

Редакциин ажаглалта

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хэблэгдэмэл газетэ тухай

Мүнөө томо томо колхозууд олон хэһэгээр хэблэгдэдэг өөһэдын газетэтэй боложо байна. Энэмнай хүдөө тосхондохи культура болбосоролой хүсэтэйгөөр хүгжэжэ, улам ехээр ургажа байһанай гэршэ жэшээ болоно.

Зарим колхозуудай партийна организацинууд, правленинүүд колхознигуудайнгаа ямар хэлэ бэшэг һайн мэдэдэг—һаадгүй уншадаг, бэшэдэг байһые хараада абажа, газетээ бурят хэлэн дээрэ гү, али бурят, ородоор холёод гаргана. Энэнь тон зүб.

Гэхэ зуура, хэдэ хэдэн колхозуудта гэшүүдэйнгээ хүсэл эрмэлзэлгые, ямар хэлэ бэшэг мэдэдэгые анхаралдаа абангүй, гансал ород хэлэн дээрэ газетээ хэблэн гаргадаг байна.

Энээндэ нэгэ жэшээ харуулая. Сэлэнгын аймагай, Загастайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хэблэгдэмэл газетын түрүүшын номернууд **«Улаан Загастай»** гэһэн нэрэһээ бэшэниинь барандаа—бүхы материалынь—ородоор бэшэгдэжэ гараһан байха юм. Хэдэ хэдэн колхознигуудтайнь хөөрэлдөөд, үзэхэдэ, ород хэлэ бэшэг һайса мэдэхэгүй, газетээ бурят хэлэн дээрэ уншаал һаа дуратай хүнүүд олон байба.

Бэлыень хараад, уншагшадай хүсэл бодолые хэрэгсээхэгүй гээшэ тон таарахагүй, хойрог ябадал болоно.

Тус колхозой газетын редколлегишье (С. Ц. Будаев, С. Д. Цыренжапов, Б. Т. Ринчинов, Б. Ц. Цырендоржиева) газетээ ород, бурядаар һаадгүй гаргажа шадахаар нүхэдһөө бүридэнхэй байха юм.

Колхозой правлени (түрүүлэгшэнь нүхэр Б. Нимаев), партийна организациинь секретарь нүхэр Жамбалов), газетын редколлеги (редакторынь нүхэр С. Будаев) колхознигуудай эрилтые хараада абажа, газетээ бурят хэлэн дээрэ гү, али бурят, ородоор холёод хэблэн гаргадаг болохо бэзэ гэжэ һанагдана.

Шубуу иигэжэ үсхэнэ

...дэ татажа оромсоор шэхэ ду...ээ шаг шууяан—«тик-так», ...-цып», «ку-ка-ре-ку! — зарим ...нууд томоотойхоноор хулша...лдажа, байра соогуур яарал...эн нэгэн-хоёр гэжэ алхалалда... нүгөө зариманиинь солгёон ...а хоолойгоо татанашье, олон ...нууд байрын гол руу табяатай ...ан хобоонууд сооһоо ехэл ...алтайгаар, үрдилдэжэ байгаад ...о торшогоносо тоншоно. Ин...гораар гаргагдаһан хэдэн зуун сагаан тахяануудай дунда оро... нюдэ ереэлшэхээр, нэгэ үгөөр ...хэдэ, ёһотойл «шубуунай ба...».

—Сошордохоор гү?—гэжэ фер... даагша Петр Анфиногенович ...дэ алдан асуугаад, шууяатай ...уун байдаг ха юмта» гэхэдэ...: — Иигэжэл байдагбди. Бидэ...шни дадашанхай аабзэбди даа. ...мамнай тахяадайнгаа дунда ...ооод дуугаашье дуулажа ябагэзбы,—гэнэ.

...жам һаруул байра соогуур ...ашье хара—голооршье, ханаар..., үһээгөөршье дүүрэн тахяа. ...hoo абаад үһээдэ хүрэтэр дээ...дэрэһээнь һургаагуудаар тата...хһан тээгүүд дээрэ тахяанууд ...лдэжэ һууна. Яагаа зохид бай... гээшэбта гэжэ фермые дааг...а хэлэхэдэмнай:

—һайн даа, һайн лэ байратай бо... гээшэбди. Олохон жэлдэ мандаа хүрэхэ ёһотой. Урдань баһашье зободог лэ гээшэ һэмди. Урзанда энэ байра баригдажа, амарагдаа. Тахяа шубууднайшье түргэнөөр үдэжэ, үндэгэ, мяха ехээр абадаг болообди, — гэжэ нүхэр Давыдов хөөрэнэ.

Урдань энэ Мухаршэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз шубуунайнгаа фермэһээ жэлдээ оройдоо арбаад мянган түхэригэй олзо абадаг байһан һаа, мүнөө жэлдэ 200 гаран мянгые абахаар хараалanхай. Иимэ арга биишье гээшэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ фермэ томо тахяа бүриһөө дунда зэргээр 55 үндэгэ абажа, гүрэндэ тушааһан, худалдаһан байна. Тиихэдэ 5 мянга шахуу тахяа гэхэ гү, али 65 центнер шубуунай мяха гүрэндэ тушаагаа. Мүнөө жэлдэ фермынхид тахяа бүриһөө 80-һаа үсөөн бэшэ, эмэ нугаһан бүриһөө 50-һаа үсөөн бэшэ үндэгэ абахаар шиидэнхэй.

Мүнөө тахяа, нугаһад түлэг үндэгэлжэ байна.

Хайшан гээд энэ фермынхид үндэгэ олоор абадаг боложо, шубуудаа олошоруулжа байнаб?

Эндэхи шубуушад, хамагай түрүүндэ, дальбараануудые бүхы заабариин ёһоор, һайнаар түлжүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхаралаа табидаг байна. Дальбараануудай байха 150 метр дүрбэлжэн метр талмайтай байра хуурай добо газарта, урагшаа, наран руу харуулагдаһан сонхонуудтайгаар баригдаа. Тэрэ хоёр таһалгатай. Байрын ханын доодо талаар гаргаһан нүхэнүүдээр дальбараанууд газаа тээшээ сэбэр агаарта гаража, хорой соо наранда игаадаг.

Урдань юрын пеэшэ түлихэдэ энэ байра хүсэд дулаасадаггүй гэхэ гү, али сонхоһоо дээшэ дулаан байгаад, дороо оёор багтаа дальбараануудай зуурашахаар хүйтэн байдаг һэн. Дээгүүршье, доогууршье нэгэ адли дулаантай байлгахын тулада фермынхид дальбараануудайнгаа байрын нэгэ таһалгын шала дээгүүр тусхай хоолойнуудые татажа дулаасуулдаг болоо. Хоёр таһалгын хоорондо түлигдэдэг зууханаа дулааниинь хоёр хоолойгоор дамжажа, байрын доодо талые дулаасуулна. Энэ таһалга соо нарай бага дальбараанууд байдаг. Нүгөөдэ соонь томохон болоһон дальбараанууд байдаг тула миин юрын пеэшэн табигданхай.

Дальбараануудые зүбөөр дэгжээжэ, тахяа болгохо гээшэ нилээд хүшэр, харууһа ехэтэй байдаг бшуу. Шубуу харууһалха дүршэлтэй хүнүүдтэ дальбараанууд даалгагдадаг. Жэшээлхэдэ, Пистимея Свинкина хэдэн жэл соо дальбараа харууһалжа, шубуудые үсхэхэ талаар ехэхэн дүршэлтэй болоо. Дальбараануудта элдэб янзын тэжээл — морковь, һүн, үндэгэн, яһанай гурил, сагаан шохой гэхэ мэтэ дурансоонь эдюулэгдэжэ байдаг. Дальбараанууд бултадаа адляар томо болодоггүй. Туранхай, муухан дальбараануудые илгажа һайнаар эдеэлүүлжэ, харууһалжа захалхада түргэнөөр һэргэжэ, бэшэнээ хүсэдэг. Инкубаторна станциһаа асарха зуура харгыдаа муудаһан дальбараанууд даб гэһээр юумэ эдижэ үгэнгүй байдаг. Эдеэлэнгүй байгаа һаа, 2—3 хоног соо муудажа, дальбараа үхэжэ болохо. Тиимэһээ эндэхи тахяашад дальбараануудаа эдеэлүүлжэ захалхадаа түрүүшын үдэрһөө наринаар хаража, илгажа байдаг. Хэрбээ дальбараагай юумэ эдингүй, шалайрхуу доройтонгёор байгаа һаань, эндэхи тахяашад аалиханаар уулииень барижа үзөөд, юумэ эдиһэн янзагүй байбалынь илгаад, гараар эдеэлүүлдэг байна. Шэмэ һайнтай тэжээл эдижэ байхадаа тэдэнэр түргэнөөр һэргэжэ, тииһээр байтар өөһэдөө тэжээл тоншодог болоод, 3—4 хонохолоор бэшэнһээ дутуугүй болошодог юм.

— Үшөө нэгэ шухала юумэн юуб гэхэдэ, дальбараануудай байра соо нэгэ халуун, нэгэ хүйтэн болгожо болохогүй,—гэжэ Петр Анфиногенович хөөрэнэ.—Юуб гэхэдэ, байрыень хүргэжэрхёо һаа, дальбараанууд хүйтэ абажа, үбшэлдэг, хэмһээ халуун болгожорхёо һаа, бэень һуларшадаг. Бидэнэр дальбараануудайнгаа байра соо дулааень гэнтэ дээшэ доошонь болгонгүй, хорёод градус халуун байлгадагбди. Зүгөөр дальбараануудай нарай бага байхада түрүүшын таба—зургаан хоног соо хорин долоо—хорин найман градус дулаан байлгахада һайн.

Һүниндөө дальбараанууд нэгэ доро хүдэлэнгүй һуудаг тула түргэнөөр даарашадаг. Тиимэһээ эндэхид нарай дальбараануудые түрүүшын үдэрнүүдтэ нимгэхэнээр солоомо дэбдиһэн хайрсагууд соо хээд, дулаанай ябадаг хоолой дээрэ һүниндөө табижархидаг байна. Дальбараануудай байрые шиигтэй байлгажа болохогүй. Дулаан аад, шиигтэй байра соо дальбараануудые байлганхаар, нэгэ бага һэрюуншэг, зүгөөр хуурай байра соо байлгабал һураггүй дээрэ гэжэ тахяашан Пистимея Андреевна хэлэнэ. Байра соо хододоо сэбэр агаар оруулагдажа байха ёһотой. Зүгөөр һүүюулжэ, үүдэ сонхо нээжэ, һалхи ходо үлеэлгэжэ болохогүй.

Дальбараануудые багаһаань хойшо газаагуур сэбэр агаарта ябуулжа байха хэрэгтэ эндэхи тахяашад горьтой анхаралаа табина. Табазургаа хонохолоороол дальбараанууд һалхигүй дулаан үдэрнүүдтэ газаа гаргагдажа, эхилдэг. Тэдэнэр талаар ябажа ногоо эдидэг, сохо хорхой оложо тоншодог, наранда игаан бэеэ шаруулдаг байна. Наранда шаруулхадаа дальбараануудай бэе махабадань шанга боложо, тэдэнэр авитаминоз үбшэнөөр үбдэдэггүй, тажаардаггүй юм. Дальбараануудые дадхаан газаагуур ябуулжа һургаха хэрэгтэй. Түрүүшээр тэдэниие 15—20 минута сэбэр агаарта ябуулжа байгаад, дадхаадхааһаар хоёр час тухай, байтараа хахад үдэр тухай, тээ томохон болохолоорнь, һараһаа саана болохолоорнь бүхэли үдэр газаагуур ябуулагдана.

Тэдэнэй эдеэлжэ ябаһан газарта сэбэр уһа, минеральна тэжээлнүүдые — яһанай гурил, мүн галдагдаһан, балалагдаһан яһанай үйрхэй, үндэгэнэй бутаргагдаһан яһа гэхэ мэтэнүүдые хэһэн хобоонууд табигдадаг. Халуунда һүүдэртэй байхын тулада һарабшанууд хэгдэнэ, модо таригдана.

Дальбараануудые һайнаар дэгжээхын тулада анханһаа һайнаар, шэмэтэй, янза бүриин тэжээлээр эдеэлүүлжэ захалха хэрэгтэй. Эндэхи тахяашад нарай дальбараануудта арбаад хоноторынь үдэртөө 3 дахин, саашадаа һаратай болоторынь — 6 дахин, тиигээд хоёр һаратай болоторынь — 5 дахин, һүүлээрнь 4 дахин эдеэлүүлжэ байдаг. Түрүүшээр дальбараануудта тахяагай үндэгэ бутаргаад, шанаһан шэниисэ, хилээмэнэй бутаргадаһа гэхэ мэтэнүүдээр холижо үгтэнэ. Мүн һайхан һү, сэбэр уһа уулгагдадаг. Дальбараанууд 4—5 хонохолоороо морковь, һагшадаһа худхагдаһан забарууха, жэжэхэнээр хэршэгдэһэн нарай, зөөлэхэн ногоо эдижэ захалдаг. Энэ үедэ мүн тэдэнэй эдижэ байһан забарууха худар загаһанай тоһон хэгдэнэ. Саашадаа дальбараанууд шалхамаг, ээдэмэг, машиндагдаһан һү, мяха, элдэб ороohо болон бусад олон янзын тэжээл эдижэ захалдаг. Дальбараануудай тэжээлые хододоо һэлгэжэ, янза бүриин болгожо байха хэрэгтэй.

Зүбөөр, һайнаар эдеэлүүлэгдэжэ томо болгогдоһон дальбараанууд 5 һара хахадтайдаа үндэгэлжэ захалаа.

Иигэжэ фермынхид дальбараануудые дэгжээдэг байна. Тахяа нэгэ жэл үндэгэлүүлэгдээд лэ, мяхан болгогдожо, гүрэндэ тушаагдана. Юундэб гэхэдэ, тахяа хүгшэрхэ бүреэ муугаар үндэгэлдэг болоно бшуу.

Энэ фермынхид һүүлэй жэлнүүдтэ уһанай шубуу олоор үсхэдэг боложо байна. Мүнөө 530-аад нугаһатай (тэдэнэй 80-яадынь һоно), 17 галуутай. Тэдэнэйнгээ үндэгые Мухаршэбэрэй инкубаторна станцида тушаагаад, мүнөө жэлдэ уһанай шубуунай 10 мянган дальбараа абажа, томо болгохоор эндэхид хараална. Эдэ дальбараануудай 6—7 мянганиинь намартаа үүсэлэгдэжэ, гүрэндэ тушаагдаха юм. Тиигэжэ 110-аад центнер галуу, нугаһанай, 50-яад центнер тахяагай мяхан гүрэндэ тушаагдаха байна. Энэ мяхан хадаа шахамал 200-гаад гахайн тэнтэй.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ.

Механизированнэ шэлэй заводой коллектив Агуусхэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаад, нэрэтэй солотойгоор хүдэлжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэл отологшо Антонина Ивановна Морозова.

А. Мантаевай фото.

*Железнодорожно районд*о

1. АЖАЛАЙ БҮТЭЭСЭ 2 ДАХИН ДЭЭШЭЛҮҮЛБЭ

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ түрүү арга дүршэл нэбтэрүүлгэ угаа ехэ удхашанартай. Энэ ушарые hайн ойлгоhон паровозо-вагонно заводой хүдэлмэрилэгшэд Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсохо зуураа, ажалдаа түрүү арга, шэнэ технологи үргэнөөр нэбтэрүүлхые оролдоно.

Эндэхи түрүү хүдэлмэришэдэй ажалай дүршэл шэнжэлэгдэн бэшэгдэжэ абтаад, хүдэлмэришэдтэ дамжуулан үгтэдэг юм. hүүлэй сагта 28 янзын түрүү арга нэбтэрүүлэгдэжэ, 196 хүн тэдэ дүршэлдэ hургагдаhан байна. Паровозо-механическа цехын токарь нүхэр Мищенкогой ажалай аргые 6 хүн шудалжа, бүтээсэеэ 2,5 дахин дээшэлүүлбэ.

2. КОМСОМОЛШУУДАЙ ҮҮСХЭЛЭЭР

Орденто заводой паровозо-механическа цехын комсомолшууд hайшаалтай үүсхэл гаргаhан байна. Тэдэнэр 8 часай туршада хэхэ даалгабаряа 7 часай туршада дүүргэхэ гэжэ үүсхэбэ.

Залуу хүдэлмэришэдэй үүсхэлые цехын партийна организаци дэмжээ. Комсомолшуудай гаргаhан үүсхэлээр мүнөө залуушуулай арбаад бригада ажаллажа байнхай. Арматурщик Варенинэй, автоматчик Одаричын хүдэлмэрилдэг бригаданууд 8 часай даалгабарие 7 часта дүүргэжэ үрдинэ.

3. ТҮРҮҮ ДҮРШЭЛЭЙ hУРГУУЛИ

Улан-Удэ станциин зургаадахи вагонно участогта түрүү дүршэлэй 8 hургуули хүдэлмэрилжэ, хоёр зуугаад хүниие hурган гаргаа. Тэдэнэр вагонуудые ямар аргаар шанар hайнтайгаар, түргэнөөр заhабарилхаб гэhэн темээр түрүүшүүлэй дүршэл шудалаа. hургуули дүүргэжэ гараhан хүдэлмэришэд нүхэд Солдатова, Старкова болон бусад продукциингаа шанарые hайжаруулаа. Слесарь-автоматчик Сазонова ажалайнгаа бүтээсые 5 процентээр дээшэлүүлээ. Ажалай түрүү дүршэлые нэбтэрүүлхэ асуудалда участогай партийна организаци хододоо анхаралаа хандуулдаг байна.

М. Кандабаев.

Политhуралсалай түгэсхэлэй хөөрэлдөөн

КПСС-эй XX съездын шиидхэбэрие бэелүүлэн, Кударын долоон жэлэй hургуулиин багшанар энэ жэлдэ политкружогтоо «hурагшадые коммунистическэ ёhо гуримаар хүмүүжүүлхэ» гэhэн темэ шудалан үзэhэн юм.

Политкружогой хэшээлдэ (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Ламатханов П. Б.) багшанар ехэ анхаралтайгаар хандажа, теоретическэ асуудалнуудые гүнзэгыгөөр шудалhан байна.

hаяхан түгэсхэлэй хөөрэлдөөн болобо. Энэ хөөрэлдөөндэ нүхэд Д. З. Будаев, Е. Э. Базарова, Д. Б. Очирова, А. Д. Тармаева ба Ф. А. Мадасов гэгшэд онсо шалгараа.

Э. Рантаров.

Конкурсдо

АШАТА ҮБГЭН

РАССКАЗ

Ц. НОМТОЕВ.

1.

Байсын арын нарhадые орохо наранай hулабтар туяа тудажа, нэлэнхы тайгын нарбагар хормой зэнхын бүүдыжэ эхилээд, hалхиншье замхаба. Ойн модод гэтэжэ маряажа гү, али нойгожо hажажа байhан юм шэнги, абяа шэмээгүй тунгалаг байдал оршоно.

Гэнтэ буугай дуун сууряатан шааяад, «пүс» гэhэн шэнги абяан дуулдахадал гээд замхашаба.

hаяхан булагай хара шэдхэ сооhоо үдэшынгөө агнуурида гараад, хурса нюдөөрөө модонуудай забhараар сүмэ гэтэжэ, хаана халуун шуhатай амитан ябанааб гэжэ хомхойрон ябаhан шоно хэды унжаганан харайгаад, хотиролдон тангайшана. Тугаарай ой соогуурхи орбон шэнги хүдэлэнгүй, толгойгоо ганхуулаад, унтаhан шэнги байhан ашаа ехэтэй халюун морин буугай дуунаар толгойгоо үргэжэ шэлгээгээд, ойгуурхи тэрэнгиин набшаhатай үзүүр зөөлэхэн уралаараа суглуулан ехэ амтатайгаар түрд-түрд жажалжа, эзэнэйнгээ хойноhоо шэхээ hүрмылгэн харана.

Үндэр нариншаг аад, тэгшэ сарюун бэетэй, хирбээ сагаан hахалтай үбгэн мориндоо hалиран дүтэлнэ. Үбгэжөөл ехэл аяшарhан сусаhан янзатай. Хүдэр тагаанаа шанга тулгална. Халуудаhаншье хэбэртэй, дээдэ тобшоёо тайлажа, эбэрээ сэлинхэй, хүрэжэ ерэhээр хара hорьмойтой, сагаан хүлнүүдтэй зара зантагар тархитай унжагар ехэ шонын арhа hамбагад гэтэр хаяжархина. Моринойнгоо ута жолоо саб шүүрэн абажа, эмээлэйнгээ бүүргэдэ үлгэжэрхёод, 12 хэрмэтэй үлхөөгөө абажа, сумаадаа хэжэ уяба. Шонынгоо арhа унжытар хойто бүүргэ дээгүүрээ тэнсүүлжэ, хоёр ута ганзагаараа саб байса уяба. Сагаан ямаанай арhан урбуулга дахаяа үмдөөд, хүндөөр мориндоо мордобо.

Буртаг борolжо шударhаар Маарагтын талада гарахадань hайн харанхы болоод байба. Тэндэхи гүүртын малшадай сонхын гэрэл сэхэ шэглүүлэн гэшхэдлүүлнэ. Үдэрэй олзые бараг дээрэ тооложо, урматай ябаhан үбгэн ангуушан «ойн саhаншье ехэ болоо байна. Хэрмэншье дүнгигар сагаан боложо жэгдэрээ. Намарай агнууриин түлэг оробо гээшэл даа»,—гэжэ бодоно. Үглөөндөө агнаха түсэб зохёожо, hаналынь олон танил гол горхо уруудан үгсэн гүйнэ.

2.

Дахуулан заабаришалжа, hаалишанай дүршэл шадабарида hургажа, ябаhан ахалагша hаалишанайнгаа үнеэдые hайнаар hаажа, өөрынь hаадагhаа бага бэшэ hү hаахаяа оролдоhон залуу hаалишан Хэшэгмаа үдэшынгөө hаалганда оройтоно. Гүүртэ соогоо түл hайтай, hүтэй гэжэ магтуулдаг номгон түни зантай мухар хүрэгшэниие удаан hаана. hүниинь барагдаха юумэ бэшэ, гаражал гаражал байна. Хушуутай сагаан хүнэг соонь hүн дээрэ бамбалзаhан хүбэн шэнги сагаан хөөhэн амhараарнь сасуу болоно хэбэртэй.

Одоол үнеэдээ hаажа дүүргээд, hүүлдэ hааhан үнеэнэйнгээ хооhон тулам шэнги уршагар дэлэнгhээ доошоо зэргэлэн hанжаhан дүрбэн торгон мэтэ зөөлэхэн хүхэнүүдые ханамжатайгаар сагаан аршуулаараа аршана.

Гүүртын хорёошо нохойнуудай абяархан хусалдахада: «юу хараа гээшэб? Центрhээ хүн ерэhэй, газетэ, почто асарха hэн» гэжэ хараашалан гараа аршажа байха зуураа бодоно.

Дүүрэн hүтэй хоёр хүнэгүүдээ бариад, гэртээ ошобо. Гэрэйнь урда hарын сагаанда нэгэ хүн моринойнгоо эмээл абажа байба. Пампагар hүүлтэй ехэ шонын арhан сайбайжа, хажуудань хэбтэбэ.

Хэшэгмаа ойртожо, мэндэшэлхэ зуураа колхозойнгоо алдартай ангуушан үбгэн Ашатын байhые танижархиба.

—hү, Галанай баабай ямар ехэ олзотой бууба гээшэбта?

—Хэшэгмаа гүш?—гээд,тонгойжо хараха зуураа:—Малhаа орожо ябана гүш?—гэжэ асууна.

— Тиигэнэ.

— Ятараа оройтообши. «Ангуушанай оройнь, малшанай эртэнь дээрэ» гэжэ урдань хэлсэгшэ бэлэй.

—Балжамын эжы аймагай хүдөө ажахын выставкэдэ ошонхой, би үнеэдынь hааnаб. Тиигээд оройтожо, нобшоржо ябана хаб даа,—гэнэ.

—Аа, ойлгооб, басаган, залуу hаалишан шамдаа ан, малай дайсан шоные олзолоод ерэхэдэм, шимни халима дүүрэн хүнэгүүдтэй малай шэмэ hүөөр угтаба ха юмши. Колхозой хүгшэн залуу хоёрой иигэжэ уулзаhые ехэ дэмбэрэлтэй гэжэ hананам,—гээд зохидоор энеэнэ.

Ашата үбгэн морёо эдеэлүүлбэ. Хэшэгмаа галаа нажаганаса. түлижэ, сай бусалгаба. Гэрэй эзэн мал адуулагша дүшэ гаран наhанай Балжамын баабай ерэбэ. Ашата ангуушанай олзотой ерэhэндэ омогорхон, үбгэн хүниие урмашуулан залуу хүниие зоригжуулан хөөрэхэ зорилгоор:—Галанай баабай, ямар хүнгэн шомууhан гээшэбта? Хэрмэ hолонго түрүү ангуушадаар тэн тэрээ барихаhаа гадна, шоно унагаажархиха. Зориhон ажаллаhан хүн иимэл даа,—гээд басаган тээшэ харана.

—Шадал багашье hаа, hанаан зандаа. Элүүр хадаа эжэлэнгүй ябагдана гээшэ. Хүбүүдни, «баабай, гэртээ амар hуугты» гээд, хоригшо. Хүнэй ажал хэхые, олзо бэдэрхые хоридоггүй юм гэгшэб. Шадал хүсөөрөө бэшэ, шадабари дүршэлөөрөө агнагдаа юм бэзэ,—гэнэ.

Хэшэгмаа шара улаахан сайгаар үбгэнэй унда харяаба. Үбгэн хэдэн аяга сай дуратайгаар ууба:

—Ямар hайхан сайтай басагамши, шуhам дэбтэжэ, яhанайм хүлhэн гараба. Үбгэд хүгшэд үргэмжөөрөө, үхибүүд залуушуул hургаалаараа ха юм даа,—гээд хүлhөө аршана.

—Энэ басаган 10-дахи класс дүүргэhээр hаалишан болохоёо хүсэжэ, манай гүүртэ ерээд, ехэ оролдосотой шуналтайгаар хүдэлжэ ябана даа. Мандаа ном, газетэ уншажа үгэдэг, үльгэр түүхэ хөөрэдэг. Жүдхэмжэ гаргажа, радио табюулаа юм,—гээд, углууда байhан «Родина» тээшэ Балжамын баабай харана.

—Зүб лэ бодоо басаган гээшэ. Эрдэмтэй болоод, ажаллахаhаа эрхим юун байхаб. Эрдэм ажал эрхим баян юм. Жаргал гээшэмнай ажал болоо бшуу. Гуша хүрэтэрөө эхэ эсэгынгээ хүзүүн дээрэ ябадаг залуушуулые, 50 гараhанhаа хойшо пенси тухай бододог үбгэдые шоо үзэгшэб,—гээд, Ашата үбгэн даруу зохидоор хөөрэнэ. Үбгэжөөл энэ үдэртөө агнажа ябаhан газарнуудаа хөөрэнэ.

—Дархитын хүнды аргагүй буртаг бэшэ аал?—гээд, басаган hонирхоно.

—Үсхэн тайга—ангай нютаг, үрэжэлтэй тала—малай нютаг юм, гээд, ангууша үбгэн харюусана.

—Үнгэрэгшэ жэл хүрэтэр колхозойнгоо залуу ангуушадаар хушада гараhан юмби. Энэ жэл холо ошохо нүхэдтөө ашаан болохо хүн гүб гэжэ, зүрхэ алдаад, энэ багаараа таанарайнгаа хоорондоо агнаха гэжэ бодоо hэм. Олзотой ябана гээшэб. Колхозойнгоо түсэб дүүргэлсэхэл байхаб.

Ашата үбгэн хөөрэжэ hуугаад, шонынгоо арhа монсойтор эбхэбэ. Хэрмэнүүдээ үбшэбэ. Хэшэгмаа хэрмэнэй арhа барижа үзөөд:

—Ягаа зөөлэхэн, хүнгэхэн юм,—гэнэ.

Ашата үбгэн унтаха гэжэ хэбтэхэдээ, заахан столдо зузаан ном уншажа hууhан Хэшэгмаае хаража, доторoo бодоно: «багадань эсэгэнь наhа бараа бэлэй. Эхэнь дүрбэ-табан улаан сурбатай үлөө hэн. Энэ ехэ басаганиинь hургууляа дүүргээд, ажалда гаража, хүн болобо ха юм. Эхэнь жаргабал даа. Хүндэшэ ёhоор басаган байна: байза, нагасатаниинь тэдэ... Эсэгынь уг соо hула залхуу юумэ үгы. Шандааhатан зүрхэтэн гээшэ. Хэн шамаар бэри хэжэ, налайжа хотойжо hууха ааб?» гэжэ бодожо хэбтэтэрээ зөөлэн бүхэдэ диилдэжэ, уданшьегүй нэгэ жэгдэ hулаханаар хурхирхань дуулдаба.

Хэшэгмаа номоо нилээд уншаhанай хойно унтажа, зохидоор амаржа, хэбтэhэн үбгэниие хайрлан, харана. «Иимэ сэсэн эсэгэтэй hаа, ямар hайн байгаа гээшэб»,—гэжэ бодоно. Хүлэйнь үзүүртэ хэбтэhэн дахаарнь аргаахан хушана. hүтэй сайда дуратайень үглөө hүни хээрэ хоногшо аа гүб гэhыень hанана. Хээрэ хоноо hаа, хара сай ууха гээшэ гү гэжэ hанаагаа зобожо hуутараа гарана. Үбгэнэй хара сумаа соонhоонь зэд тогооень гаргажа, хахадсаань хюhаранай hайхан hү хээд, хүрэхыень үлгэжэрхинэ.

3.

Үглөөгүүр эртэ, үдэр боложо байхада,Ашата ангуушан хоёр нохойгоо хоёр тээгээ хүтэлэнхэй, Үлэнтын дабаанай хуушан харгыгаар үгсэжэ ябана. Харгы хүндэлэн гараhан ангуудай мүр хёрхо хурсаар алдангүй ажаглана. Гэнтэ морёо татажа сухарюулаад, баруун тээhээнь харгыда ороhон, сүмөөхэнөөр алхалhан хуушан мүр шэнжэлнэ. Морин дээрэhээ тагаанаараа этэржэ үзөөд, гурбан хоногой мүр гэжэ лаблана. Ягаа гүнзэгы юм, хоёр бэшэ гү? гэжэ hанаад, моринhоо буужа адаглан харана. Ехэ мүр соо багахан hабарай хюмаhануудай сараа олоно. «Нэгэ гү, али хоёр хүбүүтэй үлэгшэн шэлүүhэн юм байна. Сурба, хэр садхалан гээшэб?» гэжэ бодоно. Харгыhаа нүгөө тээшээ гараhан мүрынь бэдэрнэ. Тэрэ шэлүүhэн харгыда орожо, гол соогуурни арбаад метр тухай үгсөөд мүрөө нюужа, эндэ тэндэ харайгаад, харгыhаа холодоhон мүрынь олоно. Хоёр нохойнуудаа табижархёод мориндоо мордожо, саhа махан хүбэнэг сэнхэг болоhон нүүргэдэhэнүүдые хахалан, хойноhоонь ажаглан дахана. Нилээд ябаад байхадаа, ходо агнажа ябаhынь тодоруулхадаа үлэн шэлүүhэн юм байна гэжэ бодоно. Үглөөнэй түсэб орхигдожо, эдэниие намнаад лэ талаан туршаха шиидхэбэри урбалтагүй абана.

Үдэ болотор мүрөө дахан галдюулба. Нохойнуудынь холо ошоногүй, ойгуурнь ябанад. Үдын хойно нохойнуудынь гэнтэ шурд гээд үгы болошобо. Удангүй саhанда булаатай гүрөөhэнэй hээ дээрэ орожо, шэлүүhэнэй шэнэ мүр аржына. Хүхэ мүльhэн болотор хэбтэhэнээ харайhан шэлүүhэнүүдые нохойнуудайнь намнан арилhан мүрнүүдынь хаха бутаран байна. «Зай, халуун мүртэнь орогдобо гээшэ. Үглөө нэгэ ушар болоно бэзэ. Мүнөө Тэнгидэй гол орожо хонохо байна»,—гэжэ бодоод уруудашана. Будэг бадаг гэжэ байхада нохойнуудынь хүсэжэ ерэнэ. Ангуушанай отогто буужа, түлеэгээ татаба. Морёо эдеэлүүлжэ, галаа түлижэ байхадаа ундаа ехээр хүрэhэнөө гэнтэ мэдэжэ, сайгаа шанахаяа шамдана. Үнгэрэгшэ үдэшын hүтэй hайхан сай hанаандань оробо. Гашуун гэгшын хара сай шанажа ууха болоо гээд, зэд тогоогоо гаргахадань хүндэ байба. «Юун бэ?» гэжэ hанаад, гэрэлдэ хэлтылгээд харахадань хахадсаань hүн байба. Үбгэн хаха баярлажа, галда халаажа тогооноhоонь хобхолоод, тэг дүндуурнь хоёр болгобо. Хахадынь сумаадаа хэжэ, хахадаарнь hайхан сай hүлөөд, уужа hуухадаа: «ямар hанаамгай, hөөл басаган гээшэб» гэжэ бодоно. Шэнэhэн түлеэнэй ульhанда нюргалжа унтаба.

Үдэр бололгоноор Ашата үбгэн агнууриингаа газарта хүрэбэ. Үдэшэ мүрөө орхиhон газарhаа 3 километр тухай саагуур угтан амадажа, мүрөө олобо. Хоёр нохойнуудынь зурылдан арилна. «Эдэ арын буртагаар дайраад, адха шулуу шэглэн ошохонь ёhотой. Шулуун байсада хүргэнгүй хүсэхэл зорилго байна»—гэжэ үбгэн hанана. Гурба-дүрбэн километр ябаад байхадань арын буртаг эхилжэ, өөдэ уруугаа ябаhан шэлүүhэнэй халуун мүр дүүрэн боложо, нохойнуудынь тархяа эрьешоод, худхажа ябаба. Үбгэн ангуушан «Аhаа, болоо. Эндэ мүрөө сагаалжа хоноо ха юм. Намай мэхэлхэм гэжэ шадалаа бараа, сагаа үнгэргөө юм байна»,—гэжэ баярлана. Хоёр нохойнуудаа дуудажа, ганзагаhаа хүтэлөөд, буртагые тойрон хярын оройн арюунда шамдан гарана. «Адха шулуу шэглэн байха даа. Дары хүсэхэл хэрэгтэй байна»,—гэжэ hанахадаа морёо нэшэн урагшаа үгсэгэшэн хатаран hагад яарана. Холуур тойрон ошоhон мүрынь мухарлана.

Үүр сайхын урдахана үнгэрhэн уни бутарма халуун мүр дээрэ оробо. Нохойнууд табиха забда үгэнгүй дугташалдан байhанаа, табигдахадаа hомон шэнги шуумайн арилбад. Үбгэн баяртай, хойноhоонь мүр сэхэлэн дүтэ руунь галгина. Шэлүүгэн хадые ташан хатарhан байба. Бага нохойнь мүрөөрнь алдангүй гүйнэ. Ехэ нохой хада дээгүүр тэмэгэ сэхэлэн харайгаа. Үбгэн ехэ нохойнгоо мүр баримталан hагад дахана. Үбгэжөөл нохойн дуун ойртоол ёhотой гээд малгайгаа абаад лэ шагнаархана.

Бага үдэ багта ойн шууяха шарьяха сууряан шэхэнэйнь үзүүртэ дуулдаба. Үбгэн оодоргон hагад урдахи үндэр дээрэ гараба. Нохойнуудай хусалдаха абяан угтаба. Тэндэhээ хоёрдохи хүтэл дабахадань тэбшэ шэнги лүнхэгэр хобдол жалга болоно. Шанха доронь эрьедэ бүдүүн гэгшын арьялаа шара нарhан өөдэ ехэ нохойнгоо hүрөөд лэ унажа, холтоhыень мэрэжэ, холо ойро боложо байжа хусахыень үбгэжөөл харажархина.

Дээрэhээнь сэхэ буужа болохогүй, шэлүүhэн халижа болохо, халяа hаа элүүр шэлүүhэн нохой бажууха. Тойрожо дороhоонь гү, али хажуу тээhээнь ошохо байна гээд морёо залана. Тиигэжэ ябатараа эжэлэнгүй морёо табижархёод, буу тагаан хоёроо бариад гэшхэлшэнэ.

Арьялаа нарhанай гурбадахи гэшүүhэн дээрэ томо гэгшын эхэ шэлүүhэн хэбтэнэ. Айhан мэгдэhэн янзагүй нохой үбгэн хоёрые хоошхын нюдэн шэнги нюдөөрөө жиипайтараа ээлжээгээр гэтэнэ. Сагаан хүхэ hорьмойтой улаабтар бэень наранда толорно. Хара бүдэрэтэй сагаан хүлнүүдынь сахилна. Үбгэн тагаанаа таарууhжа ерээд, үбсүүн дундань зүрхынь голлуулан даражархина. Шэлүүhэн энэ тэрэ гэшүүhэ hабараар унжагад гэжэ шэнгээрhэн дээрэ унана. Нохой угтажа абан, ала хоорондонь хойноhоонь агта унана. Дүрбэн hабарhаа муухай хурса хюмhануудые арзайлган, нохойе оножо ядан хии талаар маажа маажаhаар шэлүүhэнэй шадалынь буурана.

Энэ сохом бодожо ошохоо болёо гэжэ мэдэхэдээ нохойнь саашаа гүйжэрхинэ. Үбгэн нохойноо хойноhоо хаража байтараа, бага нохойнгоо модон өөдэ ажаhа борожо байхые оножорхибо.

Үбгэнэй hай-hүү гэжэ аахилжа ерэхэдэ, хоёр борбогор хүбүүн шэлүүhэд нэгэ модондо hуужа байба. Үбгэн тойрожо хараад: хүбүүн шэлүүhэн юм байна. Залуу нохойгоо энээндэ бага зэргэ бажуулгажа hурхаха хэрэгтэй гэжэ бодоно. Доро hуугша айхабтар hайхан шэлүүhэнэй урда нэгэ hабарынь буудажа, гурбан хүлтэй болгобо. Тиигээд модонhоонь унагааба. Гүлгэн нохой сэхэ ошожо аhан гээд, hайсахан хурса hабарта дайрагдаба, ангууриин hургаал абаба. Үбгэнэй нүгөө дэ шэлүүhэнэй буудахадань, бүдүүн шэнэhэнэйнгээ hалаа соо шагталдашана. Үбгэн алхин ошожо, морёо асарба. Тэрэ шэнэhэ үмхижэ, шэлүүhээ абаба. Бүхы шэлүүhэнүүдээ суглуулжа жэрылгээд байхадаа эсэжэ, ундаа хүрэhэнөө мэдэжэ, hал hууба. Үдэшэ сумаадаа хэhэн хахад hүн hанаанда зохидоор оробо. Нэмэри игаабари газарта гал носоожо hайхан сайгаа харьялуулжа, баян олзонуудаа үбшэжэ hууха даа. Хэшэгмаа басаган тухай зүрхэндэнь хаха ороhон мэдэрэл улам хурсаар бадарна. «50 наhан дээрэм гараhан, мүнөө студент бага хүбүүмни энэ Хэшэгмаа басагаар хэтын нүхэр хээ hаа, хүн түрэлхитэнэй жаргал эдлэжэ, холодоо урмашажа, сэдьхэл дүүрэн ябаха hэн ха даа. Зуушалхал байна! Хүхэ зүнтэг үбгэншье залуушуулай зол заяа холбожо болохо юм, үтэлтэрөө үхибүүндээ түлөө оролдохо гээшэ жиирэй хүнэй ёhо гурим ха юм»—гээд бодоно.

4.

Зунай hайхан саг. Үнгэрэгшэ жэлэй агнууриин дүн гаража, аймагай түрүү ангуушадай дунда Ашата үбгэн хүндэтэй hуури эзэлнэ. Тэрэ бүхэсоюзна хоёрдохи шанда хүртэжэ баярлана. Үбгэдтөө маhалзан:—Үнгэрэгшэ жэл болотор нэгэдэхи шан алдаагүй hэм. Хоёрдохи шанда hуужа, үбгэрhэнөө мэдүүлбэ хаб. Минии шаби, манай колхозник хүбүүн нэгэдэхи шан абла даа. Иимэл байха ёhотой юм. Гурима араал ябана гээшэ,—гэнэ.

—Тиимэ, тиимэ,—гэлдэhээр байтар, колхозой түрүүлэгшэ сэхэ ерэжэ, Ашата үбгэнэй гар бариад:

—Шанда хүртэhэндэтнай баярлан амаршалнаб. Манай колхозой ангуушад зөөлэн алта тушааха түсэбөө 210% дүүргэжэ, талада ябаhан бишье, таанарайнгаа hайгаар, мүн шагналда хүртэхэ золтой байгааб,—гэнэ.

—Юун талада гэнэш? Танаймнайл эмхидхэлhээ болоhсоол юм бээз. Танай шагнуулhанда, өөрөө шагнуулhанhаа үлүү ехээр баярлааб,—гээд Ашата ангууша гараа hарбайна.

—Ажалай найман hарын дүн гаргаабди. Ажалта үдэрэй 2 түхэриг мүнгэ хубаахамнай. Түл абалга, hү hаалга, нооhо хайшалалга нилээд бараг ябана. Таанад үбгэдтөө гэжэ эндэ хэлэхэдэ, юундэ мүү байхаб? 70 наhа хүрэхэеэ ябаhан Галанай баабай болон бэшэ үбгэдэй иигэжэ ажалда оролдожо ябахадаа, hургуули дүүргэhэн залуушуул Хэшэгмаа түрүүтэй шалгараа ха юм.

—Хэшэгмаа басаган хэды hү hаагааб?—гээд, Ашата магтаhаниинь дэмы бэшэ гэжэ баярлана.

—Тэрэмнай ёhоор басаган байгаа. 9 hара соо нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриhөө 1485 литр hү hаажа, колхозой hаалишадай дунда 3-дахи hуури эзэлээ. Хүдөө ажахын выставкэдэ Москва үглөө мордохо болоод байна,—гээд түрүүлэгшэ аажамаар хөөрэнэ.

Ашата үбгэн үгэ дуу гарангүй, урда голой захада шонын ябахые харажархиhан юм шэнги, сэхэ яаран гэртээ ошоод, сарай доро уяатай байhан морёо эмээллэжэ мордоод, Энгэрэй гүүртэ тээшэ гүйлгэжэрхибэ.

Тугалнуудтаа hү уулгаха гэжэ хоёр хүнэг дүүрэн hү үргөөд ябаhан Хэшэгмаада туласа ошожо, морёо хорёодо ябуул дунгэжэрхёөд, уярhан hайхан шарайгаар:

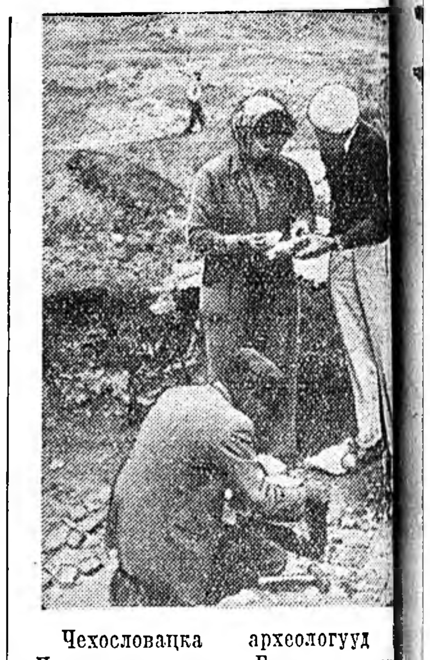
—Хүрөөш даа, хүүхэмни, баярлуулааш. Ажалша зоримгой шамда олон баяр, ута жаргал урдаш байна. Би шамда сарбуугай часы бэлэг абажа үгэхэ гэжэ hанаа hэм. Тээд шимни Москва өөрөө мордохошни. Дуратай юумэеэ абаарай,—гээд зуунай гурбан шарбуунса hарбайн:

Ажалаараа алдарша,
Эрдэмээрээ элирэ,
Улам саашаа суурха,
Улад зондоо өөхэшөөгдэ,—

гэжэ юрөөгөөд, тэбэрин таалана.

Шад улаахан болошоод байhан Хэшэгмаа:

—hайн даа. Ягаа ехэ бэлэг намда үгэбэ гээшэбта. Ажалша бэрхые танhаа hурахаб. Арадайнгаа хэрэгтэ хүсэеэ үгэхэб,—гэбэ.

Чехословацка археологууд Чехословакидахи Гановица то неандерталец гэжэ хүнэй яhа олоо

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: научна хүдэлмэр шэд Власта Кноблова, Франтишек шек гэгшэд малтагдаhан газарай д ажаллажа байна.

ТАСС-эй фотохрони

К. Е. Ворошиловай Индонези ошоод байhан тухай Индонезиин хэблэл иигэ бэшэнэ

ДЖАКАРТА, майн 11. (ТАСС). Бандунгын, Бандунг шадархи зон СССР-эй Верховно Совет Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. рошиловые угаа ехэ хүндэтэй угтаба гэжэ Индонезиин газет мүнөөдэр мэдээсэнэ. Бороогой ехээр орожо байбашье, олон мянган хүн үйлсэнүүдтэ гаража рошиловые угтаа, тиигэжэ, С скэ Союзда угаа ехэ талархал байhанаа, К. Е. Ворошиловай hэнэйнь түлөө баярлажа байhан мэдүүлээ гэжэ газетэнүүд тэмд нэ. Советскэ айлшадые hүүлд машинануудай ябажа гараха хү зубшан олон тоото хүнүүд су жа, К. Е. Ворошиловые, тэрэ суртаа ябалсаhан хүнүүдые зүрхэнhөө амаршалаа гэжэ «Би Тимур» газетэ заана. «Ворошил мандаха болтогой», «Сукарно мандаха болтогой», «Советскэ ин зийскэ хани барисан мандаха болтогой» гэhэн уряанууд оршон рониие зэдэлүүлээ.

Джакартада подпольн нюуса организаци элирүүлэгдэбэ

ДЖАКАРТА, майн 11. (ТАСС). Гүрэнэй засагые унагааха зорил той байhан подпольно организац элирүүлэгдэhэн тухай Джакарта родой сэрэгэй засагаархидай ту лэгшэ лейтенант Судево гэгшэ дүүлгые үдэшэлэн газетэнүүд, донезиин телеграфна агентство мэдээсэ.

Нюуса зүблөөндэ хабаадаг гражданска, сэрэгэй хүнүүд ар залагдаа. Гүрэндэ харша энэ ор низациин хорото ябуулгые элир hэн нюуса документнүүд булаа таа. Энэ нюуса организаци сэр урбалта хэхээр бэлэдхэжэ бай Энэ бэлэдхэлээ хэдэ хэдэн оф нүүд эдэбхитэйгээр хабаадалса

Дээрэ дурсагдаhан организац гэшүүд Дар-Уль-ислам гэгд хүдэлөөнтэй холбоо барисан байгаа гэжэ булян абтаhан до ментнүүд дээрэhээ элирэн хара на.

Иорданидахи байда

КАИР, майн 11. (ТАСС). Пар тическа үзэл бодолтой хүнүүд И данида арестовалагдажа, мүр дэжэ үргэлжэлhөөр гэжэ Египе хэблэл мэдээсэнэ. hүүлэй үедэ И данида гүрэнэй олон тоото ар хаагшад арестовалагдаа гэжэ МЕ агентство дамжуулна. Олон хүн политическэ үзэл бодолойнгоо л лөө ажалhаа гаргагдаа. Агентств мэдээсэнэйнэй ёhоор, гүрэнэй 700 х ран албахаагшад, 400-hаа ү нэ багшанар ажалhаа гаргагда Иорданиин дунда hургуулинууд тэрэшэлэн дээдэ hургуулинууд олонтоото hурагшад «политичес ажал-ябуулгада» хабаадалсан жэ гэмнэгдээд, hургуулиhаа гар даба гэжэ мүн лэ мэдээсэгд Үрдынхидаал адли hургуулинууд заняти болоногүй.

КАИР, майн 11. (ТАСС). Им риализмда, доторой хархис ажа ябуулагшадта эсэргүүсэн тэмсэл ороной патриотическа үзэл бол тон улам бата нэгэдэлтэй боло гэжэ МЕН агентство мэдээсэн Полицейскэ мүрдэлгын болобошье Иорданиин городуудта национали на партинууд болон организа нуудай уряа хуудаhанууд тараагд Иорданиин арадай бээ даа хай байдалые, эрхэ сүлөөень хэжэ гэhэн американскэ империализмын хорото hэдэлгэнь тэдэ ху даhанууд дотор элирүүлэгдэнэ.

Редакторай орлогшо **О. ГОМБОЕВА**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина. 26. Телефоны редакции: редактора 46-32. зам. редактора—32-74. отв. секретаря— 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности —34-05. местной информации и писем —24-74. корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00423. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 2162.